

slovenska
DRŽAVA
FOR A FREE SLOVENIA

PREJ SIN, ZDAJ DROM!

Včasih sem bil
sin slovenskih planin,
priden, marljiv,
ubogljiv, darežljiv.

Sedaj ko je tudi
mene načel
gospodarski polom,
sedaj postajam —
slovenski sindrom!

LETNIK XXXVIII. - VOLUME XXXVIII.

MAJ 1987

Št. 5 - No. 5

ODPRTO PISMO SLOVENSKIM KOMUNISTOM

...ne dopustite, da bi se vrnil v stalinizem

...v državno neodvisnost in tehnološko suženjstvo;

...obvarujte slovenski narod pred popolnim obuboženjem!

Ni ga dneva, da, celo minute ne - in to traja že leta -, ko ne bi brali ali slišali, v kako težki, splošni in usodni krizi tiči trenutno slovenski narod. To krizo slovenskega naroda, ki je kriza vladajočega političnega ter gospodarskega sistema - na kratko: marksistične družbene ureditve - morajo člani Zveze komunistov Slovenije nujno tudi odpraviti: predvsem zato, ker so jo kot samoodgovorna politična partija povzročili.

Položaj je dramatičen, slovenski narod se mora spraševati, ali še sploh hoče obstati kot suveren in kulturno samostojen narod v sklopu evropske civilizacije. Iz pogovorov širom po Sloveniji lahko ugotovimo, da se sleherni Slovenec in Slovenka čutita eksistenčno ogroženega.

Razprav o rešitvi iz obupnega položaja je na pretek, vendar besedam in celo sklepom ne sledijo dejanja. Ves narod se čuti prevaranega in ne more več dosti zaupati vodilni eliti. To je žal dejstvo in ne kakšno klevetanje ali zlonamerna "antisocialistična" propaganda.

Sledeči dogodki so med drugimi značilni kazatelji, da smo na poti v moderno suženjstvo in narodno nesrečo:

Iz nekaterih republik veje oster veter nespoštovanja samoupravnih demokracij, v sami Sloveniji se kljub vsem zagotovitvam pričakuje pogrom zoper drugače mislečimi državljani, širi se strah pred vrnitvijo v "dachaške" metode obračunavanja s svobodoljubi, nezakonite zaplembe publikacij se že dogajajo, uničenje ali zaplomba je zatiskanega Kocbekovega zbornika, - vse to in še kaj daje slutiti, da utegne odjuga izdihniti. Duhovni avtorji tega pisma so pa prepričani, da si slovenski komunisti ne žele takega razvoja, da tudi oni zavračajo povratek v totalno diktaturo ali celo zopetno naslonitev na sovjetski blok. Zato Vam pišemo in prosimo, uprite se kleno takemu razvoju! Ker prestrašeni beremo v teh dneh o "odstopu" glavnega urednika "Duge" iz Beograda Grujice Spasovića, vzrok: dovolil je natis nekaterih besedil, ki pozitivno poročajo o četništvu. Torej, ni svobodne razprave. Kaj se v Beogradu skuha, se kaj rado v Ljubljano srka. Glejte, v zagrebškem "Večernjem listu" z dne 17. 2. 87 str. 2 že napoveduje odgovorni urednik sankcije zoper novinarjem in pisa-

teljem, ki ustanavljajo podporni fond, ker je baje njim namen povsem drugačen, uresničiti žele pluralizem v jugoslovanski družbi! To daje - tako odg. urednik B. Tuden - zločinski namen, namreč dopustiti tako svobodo, kar je treba "administrativno" rešiti... Pa tudi slovenski vrhunski komunisti, tudi tov. Smole in Kučan, dajo vedeti, kljub razveseljivi relativni toleranci, da so pridobitve NOV - tabu.

Mi vsi vemo, kaj to pomeni, oni meč lebdi nad nami, tkzv. "dachaški" in golotoški ekscesi so nam še vedno v kosteh. Zgodovina nas pač uči, kar se pripravlja na jugu države, se rado pri nas posnema, saj nas lahko k temu prisili. Duh tolerance in demokracije je na Balkanu pogosto znak slabosti in kapitulacije, ta izkušnja nam je vsem, komunistom in nekomunistom dobro v spominu.

Beseda naj ostane beseda - ali - recimo bobu bob! To so krilatice, ki jih vsak dan tako radi uporabljamo, držimo se jih pa ne. Sploh, besedam se je resnična vsebina izgnala, mi se sicer pogovarjamo zvočno v slovenščini, a sporazumeti se ne moremo, ker jezik ni več ta isti. Izraz "socialistično samoupravljanje" na primer, kako svobodoljubno se čuje in nas tudi navdušuje! V resnici, v vsakdanji praksi pa samo-upravljanja sploh ni. To je točka, tovariši! Ni čuda, državljani se čutijo zvito potegnjeni za nos; samo iz strahu pred UDBO in mogočim mučenjem v zaporih, ali iz bojazni pred izgubo eksistenčne podlage, službe, stanovanje, šolanje otrok, itd., molče stiskajoč zobe, obupujoč...

Kakšne posledice ima takšna klima nezaupanja in bojazni v deželi na moralo slovenskega naroda, se člani komunistične partije vsaj verbalno ne zavedajo. Ali vam, tovariši komunisti, ni nič mar, če postanemo vsi duhovni invalidi, nesposobni samostojno odločevati in kot individuum izginiti iz človeške družbe? Narod je skupen mnogih osebnosti, ki jih mora družiti ista zavest, etika in vera - če ne - po njemu bo, postal bo objekt v rokah močnejših sosedov.

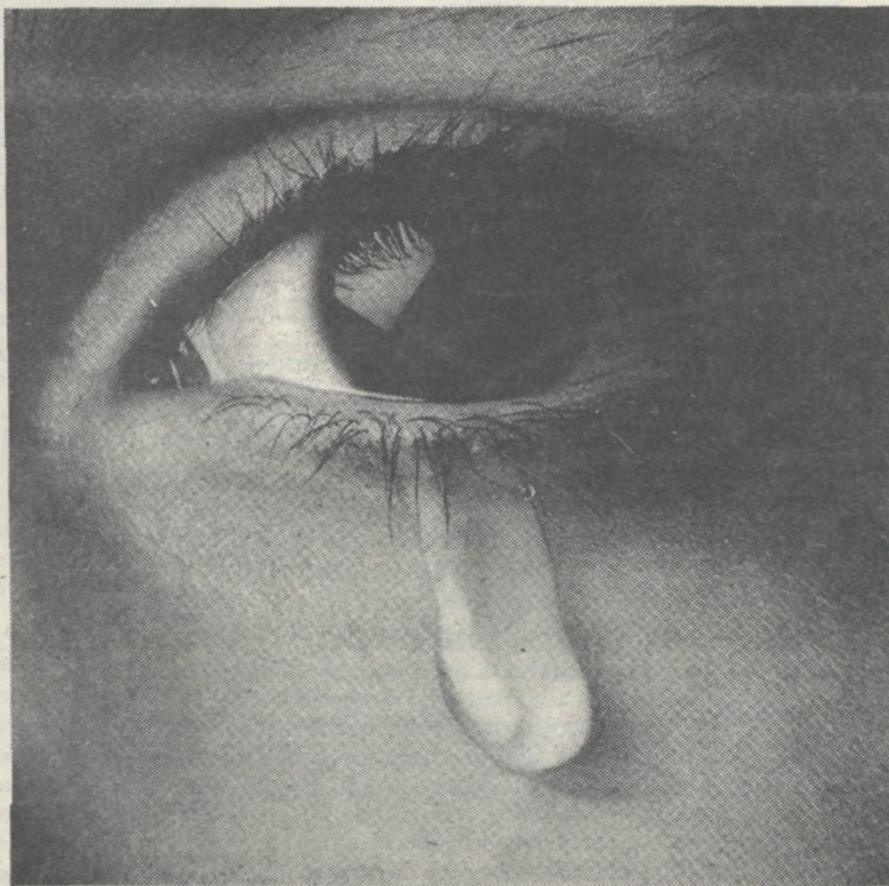
Iz lastne preteklosti se je treba učiti, to se rado govori in piše. V slovenski politični javnosti - v uradni praksi - pa črpamo iz nedavne zgodovine argumente za širjenje sovražnih občutkov zoper lastne brate in sestre. Nalašč se

goji ideologija, ideološka razcepljenost slovenskega naroda. Bridko spoznanje nas mori: partija iz sebičnih razlogov ohranjanja oblasti s privilegiji potrebuje klimo sovraženja in medsebojnega nezaupanja. Vsak še tako plemeniti poizkus, glejmo Spomenko Hribar, da bi v interesu prihodnosti in notranje sreče slehernega Slovenca in Slovenke premostili ta prepad med nami, ki je nastal v času NOV, to ste vi komunisti doslej onemogočili. Vedite, narod si želi končno mir in spravo. Tudi partizani.

Slovenija, dežela moja! Tudi naši gozdovi, livade, reke, vsa narava, vse propada. Ni denarja za reševanje. Kmalu bomo pocrkali od žeje, ker ne bo več pitne vode in zadušilo nas bo, ker ne bo več zraka za dihanje. Slovenija, dežela naša bo umrla. Položaj je tudi na tem področju dramatičen. A glej, vrhunski komunisti sklicujejo na tekočem traku sestanke radi izida neke revije, to jim je važno, a ono najvažnejše, osnove za duhovno in biološko obstojanje, jim ni vredno izrednih sej in kongresov.

Na vas je, člani Zveze komunistov Slovenije, kaj bo z nami, odločate se pravočasno, sicer vas bo zgodovina kruto obsodila.

Nabrano v Ljubljani, Mariboru, Trstu, Celovcu in Ptuj. V letih 1985-1987. Na papir spravljeno: Marec 1987. Odg.: Branko

POPRAVEK

V enajsti številki Pavlihe smo na tem mestu objavili izbor pogledov na svetlo prihodnost. Izkazalo se je, da so vsi ponujeni pogledi nesprejemljivi. Zato objavljamo popravek, to je, uradno potrjen pogled v svetlo prihodnost.

Pavliha 25. 3. 1987

SLOVENSKI DAN

Slovenski dan bo letos zadnjo nedeljo v juliju, na slovenskem cerkvenem letovišču v Boltonu.

Častni gost bo ob tej priliki nam vsem poznan zaveden ameriški Slovenec, senator g. Frank Lausche.

Glavni govornik bo univerzitetni profesor na Georgetown University v Washingtonu, DC, g. dr. Ciril A. Žebot.

Podrobnejši program bomo objavili v junijski in julijski številki Slovenske države.

Iskreno vabljeni

Slovensko-kanadski svet.

Dežela fantazije

Pred leti, ko je bila politična zvezda Staneta Dolanca še bleščeča je poznana njegova domislica: "Slovenski narod in cerkev ni sta nikoli bila bolj svobodna kot danes. Perspektiva razvoja na ekonomskem, kulturnem in vsem ostalen družbenem polju ni bila nikdar tako doživeta kot zadnjih 40 let". Tako Dolanc, ki je zadnje čase postal zelo tih (NN 3/28/85). Delo od 28. nov. 1986 na predvečer dana republike pa je v članku Alenke Leskovic takole označil to Slovenijo v sklopu druge Jugoslavije: "Avnoj (ustanovna skupščina SFRJ, op. p.) nam je obljubil demokracijo, bratstvo in edinstvo, združitev delavcev, kmetov in inteligence, ljudsko oblast. Ta zadnja je bila jamstvo, da se ne bo mogel noben posameznik ali skupina posameznikov povzpeti nad

druge in jim ukazovati. Ta načela so bila in so bistvo sedanje SFRJ". Leskovičeva je inteligentno v tej njeni stvoritvi opustila omembe partije in Broza Tita. Cinizem bi bil preveč očividno. Ako pustimo ob strani silno revščino v političnih, osebnih svoboščinah v gospodarstvu te Avnojeve SFRJ omenimo samo kar je napisala ljubljanska revija JANA ob priliki lanskega Božiča: "v preteklosti so ljudje skrivali, da praznujejo Božič, še posebno so se bali vohljačev, ki bi mogli javljati, da so na Božič imeli jelko jaslice in celo potico". Dr. Momčilo Živaljevič, oporečnik, bivši SKOJevac je 24. avg. 1986 napisal v NIN v Beograd: "bojim se da je naša največja duhovna kriza v tem, da smo se navadili lažem." Leskovičeva je nedvomno tak slučaj v naši Sloveniji in posreduje to svojo notranjo krizo v Delu rojakom.

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$12.00 per year
\$1.00 single issue

Advertising 1 column x 1" \$4.20

1987 - 1988
Member of Multilingual Press
Association of Ontario

Member of Canadian
Multilingual Press Federation

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Avenue, Toronto, Ont. M6G 2T5

SLOVENSKA DRŽAVA IZHAJA ENKRAT MESEČNO

GLAVNI UREDNIK: VLADIMIR MAUKO
P. O. BOX 393, STATION "A", WILLOWDALE
ONTARIO, CANADA M2N 5T1

UREDNIK ZA ARGENTINO: MARTIH DUH
CALLE 105, No. 4311
VILLA BALLESTER, ARGENTINA

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12, za Argentino in Brazilijo
po dogovoru, Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija, Italija in druge
države \$12 US. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva
naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja

TORONTO

Na proslavi Dana hrvaške državnosti, ki je bil v petek 10. marca v prostorih Lakeshore Inn v To-

rontu in ji je prisostovalo čez 1500 oseb, je med povabljenimi gosti - Kanadčani bil tudi ontarijski minister za večkulturnost g. Toni Ruprecht, g. Juri Shymko, član OPP, ki je med drugim citiral J. F. Kennedyja takole: "...

"Ich bin ein Berliner!")

"Ja sam danas... Hrvati!", a onda je nastavio sa svojom potporom hrvatske borbe za slobodu, naglasivši: "Vjerujem u pravo svakog naroda na vlastitu državu, pa tako stojimo uz Hrvate; razumijemo ih da ne mogu akceptirati situaciju u kojoj se nalaze - u sklopu Jugoslavije. Pravo Hrvata na vlastitu državu i slobodu u njoj, nije ništa manje od prava Kanadana, ili bilo kojih drugih naroda, koji to pravo uživaju!" Osvrnuvši se pri kraju svog izlaganja na slučaj mladog hrvatskog sveučilištarca, Dobroslava Parage, g. Shymko je zaključio: "Rekao sam na početku da sam danas Hrvat, pa stoga ne smijemo zaboraviti mnoge hrvatske junake, pisce i umjetnike; ne smijemo zaboraviti njihove grobove. Kriminalci i banditi, koji sada vladaju Hrvatskom i danas sude Paragi, uskoro će sami odgovarati na sudu, a mnogi Parage će im biti sudci - ja u to vjerujem!"

Župan Etobicoke g. Bruce Sinclair, minister za kulturo in državljanstvo ontarijske vlade ga. Lilly Munro, in član federalnega parlamenta g. Don Blekarn in g. Joe Piccinini

(MetroCroatia). Citiramo tudi iz govora (nastopila sta dva glavna govornika, g. dr. S. Pšeničnik in dr. Mate Meštrovič). G. Meštrovič po marčni izdaji "Hrvatski Put", ko je izjavil: "U protek-

lih 70 godina koliko traju obje Jugoslavije, nikada nije bilo nago-milano toliko mržnje i problema; nikada nije ta zemlja bila u tolikom rasulu kao što je to slučaj sada. Stoga bi bilo najbolje da se narodi u Jugoslaviji razidu mirnim putem. To se osobito tiče Hrvata i Srba. Hrvati ne žele nikakvu "fašističku državu", jer to ona

Glavni govornici: Dr. Mate Meštrovič i Dr. Srećko Pšeničnik

nikad nije ni bila, već žele slobodnu, demokratsku i višestranačku Hrvatsku, u kojoj će svi slobodno živjeti i gdje niti jedna stranka neće biti zabranjena ni proganjana. Hrvatska, kada se oslobodi, neće imati pretenzija ulaziti u neke blokove ili vojne paktove."

Milwaukee, Wisconsin, USA

Visoka starost: Lucija Gregorič, ki je živela 80 let v Milwaukeeju, je dočakala lepo starost 105 let. Mož ji je umrl zgodaj in tudi sin je že med pokojnimi. Bila je članica večih slovenskih društev v katerih se je pridno udeleževala. Največkrat je pokazala svojo kuharsko sposobnost na slovenskih prireditvah in je slovela po izvrstno pripravljenem slovenskem pecivu. Bog ji bodi plačnik za vse dobro, kar je v življenju sto-

mila za blagor slovenskega naroda in svojega bližnjega.

Zlata poroka: Frank in Mary Mernik sta obhajala zlato poroko. Najju Bog blagoslovlja in ohranja, da bosta še dolgo med nami. Od kar sta v Milwaukeeju sta člana cerkvenega pevskega zbora, člana Triglava in še drugih slovenskih društev. Vedno sta pripravljena nuditi zastojnsko pomoč, kjerkoli je to potrebno. V dolgih letih delovanja sta si nabrala veliko zaslug za čast in ohranitev slovenskega

imena. Težko si je misliti slovenske prireditve brez njenega sodelovanja.

Slovenske maše; Pri sv. Janezu Evangelistu imamo sedaj slovenske sv. maše kar vsak dan. Sv. rešnje telo je izpostavljeno dan in noč. Lep napredek.

Mila zima. Letošnja zima je izredno lepa. Dne 7. februarja je toplomer kazal 50F. S tem je temperatura presegla 100 let stari rekord.

Božična igra. V soboto, 31. januarja, je bila v naši župniji božična igra. Pripravili so nam jo gosti iz Chicaga. Slovenska sobotna šola in njeni prijatelji pod vodstvom g. Jožeta Rusa. V svoji skromnosti nam niso dali imen nastopajočih. Sodeloval je tudi naš pevski zbor. Posebnost te prireditve je bila ta, da smo pri igri vsi navzoči sodelovali in vloge znali na pamet še iz otroških let. V glavnih vlogah so nastopali Marija, Jozef in Herod. Vse vloge so bile odlično izvedene. Vsi smo se za eno uro poglobili v božično razpoloženje. Ta način igranja je za nas sicer bolj nenavaden toda je bil zelo dobro sprejet pri navzočih. Pater Peter je s svojimi pomočniki napravil prigrizek za vse udeležence. Celotna prireditev je izzvenela kot versko, kulturno in družabno srečanje dveh sosednjih slovenskih župnij v Ameriki.

Dr. France Prešern. Redna slovenska radijo oddaja, ki jo vodita Vlado in Izabela Kralj, se je v soboto, 7. februarja, lepo spomnila tega našega literarnegavelikana. V izredno zbranih besedah je Vlado opisal pomen, delo in zasluge Prešerna za slovenski jezik in narod, vmes pa igral njegove najodličnejše pesmi. Dvignil je naš ponos in obogatil naše znanje in poznanje tega najboljšega slovenskega pesnika. Vlado, poslušalci smo Ti zelo hvaležni za Tvoje delo.

Slovenec. Ta listič, ki ga izdaja cerkev sv. Janeza Evangelista v Greenfieldu, WI, odkar je tu p. Peter Jakopec, ima zadnjo (februarско) izdajo posvečeno v glavnem Prešernu. Pokaže ga kot učnega, poštenega in dobrega človeka. Ni bil bogat a nam je zapustil bogato dediščino. V prejšnjih številkah nam je opisal Bojana Štiha, Simona Gregorčiča in Jožeta Plečnika.

Kulturni sestanek. Sestanek Prešernu v čast smo imeli 8. februarja v cerkveni dvorani. Povedali so nam nekaj o Prešernu, kar je bilo tudi prevedeno v angleščino, nato pa so nam kazali slike iz Slovenije ob igranju klasične glasbe. Udeležba je bila precej velika.

Krin

Uredniku pišejo...

Do sedaj še nisem poslal nobene dopisa na uredništvo, čeprav Slovensko Državo čitam že dolga leta, vendar v začetku nisem bil popolnoma prepričan, da bi ta ozemeljsko in politično sploh mogla obstojati. Največ radi grabežljivih sosedov Slovenskega narodnega ozemlja, toda po dosedanjih izkušnjah, se je dovolj jasno pokazalo, da Jugoslavija kot taka, se ni nikoli niti zanimala, kaj šele potegovala za uresničenje pravičnih in dejanskih mej Slovenije. Torej s te strani ne moremo pričakovati nobene pomoči za zares svobodno Slovenijo, in nam je ta le v breme in oviro, k uresničenju našemu končnemu cilju, samostojna in svobodna Slovenija.

Da bi pa taka Slovenija res mogla obstojati in uspevati, bi bilo pa neobhodno potrebno, da bi dobila meje kjer se kaj Slovencev živi in prebiva, brez teh bi že od samega začetka bolehalo na ranah ki bi jo ovirale k napredku. Prav v tem pogledu pa se začelna naša težka naloga, ki bo zahtevala modrih in dalekovidnih potez, in potem teh organizirati mednarodno pomoč za uresničenje naših narodnih meja, Italijani in Avstrijci kot tudi Madžari bi se samo smejali našim zahtevam, če ne bi mi, imeli že v naprej zagotovljeno podporo mnogih, tej naši zamisli in potrebi naklonjenih držav in njih vlad. Po mojem skromnem mnenju, bi morali začeti potom vpisanih društev in organizacij, ki jih imamo Slovenci naseljeni po vseh celinah, ki so saj v večini poznani kot dobri delavci in vestni državljani dežel kjer so se naselili, to nam da vsaj nekaj možnosti da bi pri odgovornih vzbudili zanimanje za naše težnje, želje in napore, da bi nam zagotovili podporo, kadar bi jo mi najbolj potrebovali. Tako kot Kanada, Avstralija, Argentina, bi nam bile koristne, če bi jim bili znano zakaj se gre, težje ni bilo z Zed. Drž. ker tam gledajo, le z očmi svetovne politike, meneč, da je zanje najbolje če Jugoslavija os-

tane v sedanjem stanju in obsegu.

Na Nemčijo, Avstrijo in Italijo, ne moremo računati več kot, da bi nam stavile vse mogoče ovire, Francija in Švica, bi morda ne nasprotovala, z Anglijo, bi bilo pa verjetno najtežje, ona je Slovencem največ dolžna, tudi ima pri Avstriji in Italiji še vedno precej vpliva, da bi njena zahteva uresničenju slovenskih pravičnih meja lahko veliko pripomogla žal pa je ta najbolj zakrnjena, da bi nam pomagala, tudi redi slabe vesti, ko je nam Slovincem vsaj po številčnosti, prizadela najhujše izgube.

Kot novejša poročila iz Slovenije, kažejo, se je tam končno le začela prebujati narodna zavest, gospodarsko stanje države gre stalno navzdol, in je deloma mogoče, da bo Slovenija v dogledni bodočnosti imela priliko izvit se iz območja Balkana, ki nam je vsaj dosedaj prinašalo samo škodo. Če bi bila Slovenija vsaj takoj po vojni postala samostojna bi bila v gospodarskem stanju enaka, ali pa še naprej od zahodnih sosednjih držav, v narodnostnem oziru pa se niti ne da primerjati. Največje težave bi seveda naleteli glede naših narodnih meja. Brez Celovca ne moremo do Gospe Svete, ki bi na vsak način morala ostati znotraj slovenskih mej. Celovec pa je žal že docela ponemčeno mesto, kot tudi Beljak, brez njega pa tudi Ziljska dolina ne more biti naša. S ponemčenimi mesti bi verjetno imeli veliko težav. Prav tako bi bilo težko dobiti Beneško Slovenijo, brez nje pa svobodna in samostojna Slovenija nikakor ne bi bila popolna, in zelo ovirana v napredku. Vse to so seveda že mnogokrat opisana in razpravljana dejstva, vendar moramo radi, ali neradi z njimi računati, vedoč da nas čaka še mnogo naporov na poti uresničitve naših ciljev.

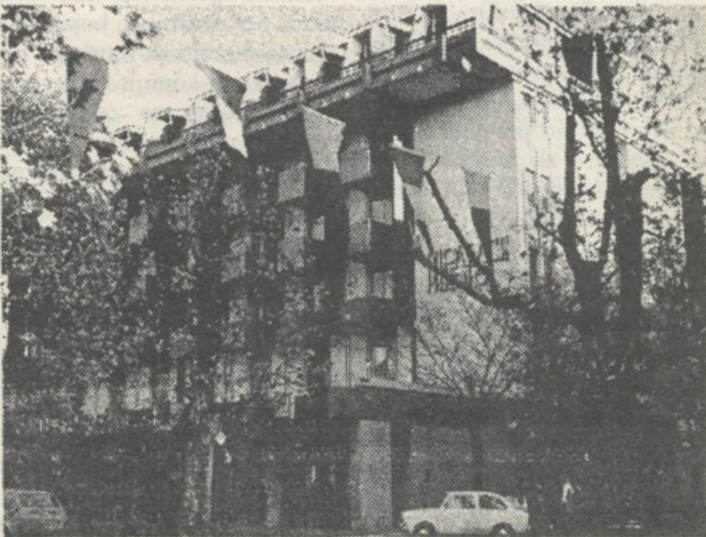
Z tem končujem današnji dopis, če Vam usteza ga lahko objavite v časopisu, prilagam tudi ček za 2letno naročnino, 25 dolarjev naslov, kam naj ga pošljate, je od zgoraj.

Z spoštovanjem in prijateljskimi pozdravi Janko Demšar.

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$28.00, dvoposteljna soba \$39.00. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš čimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI!

PH-PALACE HOTEL, Corso Italia 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO I

We need
your
support.
Cancer
can be
beaten.

CANADIAN
CANCER
SOCIETY

SOCIÉTÉ
CANADIENNE
DU CANCER

Ob smrti Staneta Kavčiča

»Nočem polemike, ki bi lahko škodila komurkoli ali čemurkoli. Toda na neposreden izziv vendarle moram odgovoriti, z dejstvi pojasniti nekatere stvari okrog 'cestne afere'. Vsak ima svoje argumente. In dokumente. Razumite me, samo ta del želim razjasniti, nočem posegati globlje.«

Tako približno se je začel moj pogovor s Stanetom Kavčičem prejšnji četrtek na njegovem domu.

Šlo je za njegov odgovor, ki naj bi ga objavili v Teleksu. Za odgovor na članek o mariborskem kulturnem večeru, na katerem je bil govor tudi o »cestni aferi«.

Skrbno sva še enkrat prebrala njegov rokopis, ga brusila, dopolnjevala, usklajevala in dokončno pripravila za objavo. Vse pripombe in sugestije je Stane Kavčič sprejel, nekatere pojme dodatno pojasnil in osvetlil.

Kot blisk je minila skoraj ura kramljanja o zgodovini, o dogodkih, o življenju. Nasproti mi ni sedel funkcionar, pogovor ni bilo političantstvo, izkušen človek je razmišljal o razmerah, spremembah, razvoju.

Malce utrujen je bil Stane Kavčič po skoraj neprespani noči, a v pogovoru živahen kot vedno. Prepričljiv in korekten.

»Podpiram usmeritev v demokratizaciji, odpiranju in razvoju slovenske družbe,« je poudaril.

Samo dan po tem pa — pretresljiva novica.

Stane Kavčič je umrl.

Dan prej sem mu obljubil, da bom njegov odgovor objavil. Kaj zdaj?

»Sinoči me je oče poklical in mi povedal, kaj stá se pogovarjala. Prosil me je, naj vam prenesem željo, da res objavite njegov odgovor. Tudi če bi se kaj zgodilo,« mi je v petek popoldne dejal Kavčičev sin. Ne gre več za obljubo. Gre preprosto za spoštovanje človeka.

In Stane Kavčič je bil velik človek, z odlikami in napakami. Vedno je hotel biti konkreten in korekten. O tem priča tudi njegov odgovor, njegov zadnji rokopis.

»Najbolj pomembno je imeti in ohraniti hrbtenico, prijatelj,« mi je rekel ob slovesu.

Stane Trbovc

Umrl je Stane Kavčič

Prof. dr. Ciril Žebot Georgetown University, Washington, DC

V petek, dne 27. marca 1987, je v Ljubljani nenadoma umrl za srčno kapjo v 68. letu svojega življenja Stane Kavčič, bivši predsednik Izvršnega sveta slovenske republike v letih 1967 - 1972.

Mlajši Slovenci so komaj vedeli zanj. Po leninistično-stalinistični »omiki« po Kavčičevi odstititvi tudi slovenska sredstva javnega obveščanja njegovega imena niso več omenjala. Ne le politično, temveč za javnost sploh, je Stane Kavčič »umrl« že leta 1972 kot slovenska žrtev jugopartijske čistke mlajših političnih prvakov v treh poglavitnih republikah — na Hrvaškem, v Srbiji in Sloveniji — po odločitvi staropartijskega vodstva na generalski pristavi v Karadjordjevem 1. decembra 1971.

V letih Kavčičevega predsedovanja je vlada slovenske republike dobivala vedno več pristojnosti. Ustavne spremembe, sprejete 6. junija 1971, so končno proglasile republike za nosilke izvirne suverenosti. Politična pomembnost Staneta Kavčiča je bila v tem, da se je kot predsednik slovenske vlade novih ustavnih prerogativ tudi dejansko posluževal in temu primerno vodil vladne posle ter priprav-

ljal dolgoročni program slovenskega narodnega razvoja. Po skoraj petindvajsetih letih centralistične jugopartijske diktature je Stane Kavčič predstavljal prehod k uveljavljanju slovenske politične samostojnosti in slovenskih gospodarskih možnosti.

Pomen Staneta Kavčiča v povojni slovenski zgodovini je še večji, ako pomislimo, da je moral delovati v okviru leninističnega enopartijskega sistema. Toda, kakor se je Kavčič brez pomisleka vrgel v uveljavljanje pridobljene ustavne suverenosti slovenske republike, tako je iskal možnosti za politično udejstvovanje ogromne večine Slovencev, ki so bili dejansko razdržavljeni, ker niso bili člani komunistične partije. Ker Kavčič seveda ni mogel ukiniti političnega monopola (»vodilne vloge«) komunistične partije, je v njegovem razdobju zaživela zamisel, naj bi se vsaj v Sloveniji papirnata Socialistična zveza iz dotedanje »fronte« za komunistično partijo postopoma razvila v dejansko drugo politično organizacijo, bolj in bolj neodvisno od komunistične partije.

Dokler je Stane Kavčič bil živ, nisem javno govoril o svojem obisku v Ljubljani avgusta 1968. Ob njegovi smrti pa čutim kot neko svojo posebno dolžnost, da opišem tudi to epizodo iz Kavčičevega razdobja povojne Slovenije. O tem obisku bom govoril v bližnji knjigi svojih zgodovinskih razmišljanj. Tu bom samo omenil, da sem Ljubljano obiskal na povratku s študijskega bivanja v Pragi, kjer je tedaj poskušal prehod iz komunistične diktature Aleksander Dubček.

Pod vtisom velikih spreminjanj na Češkoslovaškem sem iz Prage poslal kratko pismo predsedniku Stanetu Kavčiču, v katerem sem povedal, da bi na povratku v Ameriko rad obiskal Ljubljano in tam govoril z nekaterimi ekonomisti, ker nameravam primerjati reforme na Češkoslovaškem z onimi v Sloveniji in Jugoslaviji. Prejel sem pritrdilen odgovor. V Ljubljani so mi pripravili sestanek na Ekonomskem institutu in mi na mojo prošnjo in moj račun rezervirali sobo v hotelu Lev. To je zadovoljilo moje iskanje varščin, brez katerih ne bi bil šel v Slovenijo. Obisk je bil obojestransko tvegan, ker so vojnodobni Vosovci organizirali zoper moj obisk številne politične pritiske. Kavčiča tedaj ni bilo v Ljubljani. Spremljal je predsednika Tita na nenadnem obisku k Aleksandru Dubčku, ki naj bi pomagal odvrniti pretečo sovjetsko nevarnost. S Stanetom Kavčičem se tudi pozneje nisem srečal.

Konec julija 1969 se je vsa Slovenija, uradna in neuradna, dvignila v enoglasni »cestni protest«, ko je zvezna vlada v Beogradu v nasprotju z dogovorom s Svetovno banko v Washingtonu uporabila za neke ceste na jugu štiri-deset milijonov dolarjev, ki so bili namenjeni za prepotrebno slovensko avtomobilsko cesto. Slovenski cestni protest je zaradi arogantne nove diskriminacije proti Sloveniji postal edinstveni izraz izredne popularnosti nove slovenske politike pod vodstvom Staneta Kavčiča.

Kavčičevi staropartijski nasprotniki so ob cestnem protestu znova poskušali, da bi Kavčiča očrnili pri Titu in ga vrgli z oblasti. Mojo intervencijo pri Svetovni banki za zaničano slovensko avtocesto so pri tem uporabili kot izgovor. Začenši z izpadom Edvarda Kardelja na posebni seji partijskega vodstva v Ljubljani 26. avgusta 1969, so se poslej vrstili javni napadi na »Žebota« kot evfemizem za kampanjo proti Kavčiču. Ti napadi so končno dosegli, da je slovenski Izvršni svet ustavil slovenski cestni protest. A Kavčič je še več kot dve leti ostal predsednik slovenske vlade.

Slabih šest mesecev po izglasovanju končnih ustavnih sprememb v začetku junija 1971, je po nerodnem razvoju v Zagrebu prišlo do že omenjenih političnih čistk na Hrvaškem decembra 1971 in v začetku 1972. V teku leta 1972 so prišle na vrsto še ostale republike, kjer so bili republiške vlade prevzeli bolj razgledani in s preteklostjo manj obremenjeni mlajši komunisti. Za Savko Dabčević-Kučar v Zagrebu, so v letu 1972 odstranili tudi predsednika srbske vlade Marka Nikežića in Staneta Kavčiča v Ljubljani. Tako se je represivno končala tudi kratka politična »pomlad v Jugoslaviji«. Poslej je šlo vse narobe. Nova politična vodstva v republikah se medsebojno niso spoštovala, ne si zaupala, ker so njih nosilci bili izbrani v Beogradu. Tako se je novi ustavni sistem večnarodne Jugoslavije namesto enakopravnega sodelovanja suverenih republik izrodil v avtarkično zapiranje vaze od občin navzgor.

Naj zaključim te obsmrtni misli o Stanetu Kavčiču, prvem in doslej edinem slovenskem državniku v povojni Sloveniji, z naslednjo anekdoto, ki sem jo slišal v Ljubljani. Na nekem sprejemu je Stane Kavčič v krogu, v katerem so vsi držali v rokah kozarce s to ali ono pijačo, dvignil kozarec napolnjen z ledenimi kockami. »To so velika gospodarska podjetja v zahodni Evropi,« se je Kavčič namuznil. Nato pa je v kozarec ledu nalil slovenskega vina, ki je zapolnilo praznine med ledenimi kockami, in pristavil: »To pa je obetavni gospodarski doprinos Slovenije v Evropskem merilu«. Vsi so razumeli.

Dalje na str. 4

Umrl je slovenski Dubček

L. V.

V Ljubljani je umrl v petek popoldne 27. marca, zadet od srčne kapi, v 68. letu starosti Stane Kavčič, ki je bil od leta 1968 do 1972 predsednik slovenske vlade, pa je bil tedaj postavljen na rob javnega dogajanja, ker je preveč odločno branil slovenske interese pred Beogradom. Zna-ne so njegove besede: »Preveč sejemo, preveč ponavljamo iste reči, premalo pa imamo pred očmi tisto, česar nimamo, pa bi morali imeti.« Odločno se je postavljaj po robu zadolževanju v tujini in prekomernemu izdajanju denarja. Bil je eden redkih sedanjih politikov v Sloveniji, ki je govoril prosto, jasno in jedrnat. Njegovo publicistično delo je bilo objavljeno v štirih knjigah »Samoupravljanje«.

Izšel je iz revne družine. Očim in mati sta bila dninarja. Pri 16 letih je zapustil študij na klasični gimnaziji v Ljubljani ter postal navaden delavec. V komunistično partijo je bil sprejet leta 1941 in se nato v njenih vrstah vzpenjal vse višje. Ne samo, da je leta 1968 postal predsednik izvršnega sveta SR Slovenije, Tito mu je celo ponudil mesto predsednika zvezne jugoslovanske vlade v Beogradu. Morda tudi zato, ker je postal v Sloveniji preveč močan. Kavčič je vabilo sprejel, a stavil tudi znane pogoje, ki pa niso bili sprejeti. Tako je raje ostal v Sloveniji, namesto njega pa je šel v Beograd Mitja Ribičič, ki pa je slovenske koristi kaj klavarno zastopal — in se tudi zadnje čase v tem ni kaj prida spremenil.

BRANIL JE SLOVENSKE KORISTI

Kavčiča so odlikovale mnoge lepe lastnosti: bil je tudi kot komunist velik Slovenec, antistalinist, ni bil dogmatik, razgledan ekonomist in zagovornik tržnega gospodarstva ter političnega pluralizma.

Pod njegovim predsednikovanjem se je zgradila železniška proga Kozina-Koper, potem ko je vodstvo jugoslovanskih železnic odbilo prošnjo za finansiranje te za Slovenijo tako potrebne proge. Zavoljo tega je morala nositi vse finančno breme slovenska republika. Tito pa je bil toliko nesramen, da ko je bila proga zgrajena in vse nared za odprtje, se je pripeljal s svojim modrim vlakom kot prvi na novi progi v Koper, zaradi česar je predsednik slovenske vlade iz protesta ostal v Ljubljani.

PRISTAŠ DIALOGA

Za njegovega časa se je prvič začelo govoriti o narodni spravi in o potrebi dialoga s politično emigracijo. Tedaj je bilo univ. prof. dr. Cirilu Žebotu, ki deluje v ZDA, omogočeno, da se je v Ljubljani sestel s Kavčičevim polnomočnim ministrom. Ni pa se srečal s samim Kavčičem, ki se je v času Dubčkove pomladi prav tedaj mudil v Pragi. Želeti bi bilo, da bi sedaj, ob Kavčičevi smrti, dr. Žebot sam opisal ta poskus zblizanja med domovino in emigracijo.

Kavčič je bil tudi prvi predsednik slovenske vlade, ki se je stvarno zavzel za slovenske manjšine. Tako je obiskal v Trstu dr. Josipa Škerka, ki je bil tedaj predsednik SSK.

KAVČIČEVA ODSLOVITEV

Ko je bil Kavčič na višku svoje priljubljenosti v Sloveniji in je imel za sabo 95 % prebivalstva in vse slovenske zamejce, pa še premnoge v emigraciji, je bil leta 1972 nepričakovano odstavljen. Tedaj je politično vodstvo odločno vprašalo: »Povejte mi, kdo me odpušča, vi ali ljudstvo?« Seveda ni imelo ljudstvo nobene besede pri tem. Njegova usoda je bila odločena na sestanku na Brionih, kjer je Tito ostro napadel Kavčičeve nazore.

Kavčič naj bi postal žrtev tako imenovane »cestne afere«. O tem je bilo nedavno več govora na mariborskem kulturnem večeru, kjer je književnik Tone Partljič, znan po svoji iskrici in satiri, dal na rešeto Mitjo Ribičiča, v partizanih Cirila, med zadnjo vojno komisarja četrte cone na Štajerskem, po vojni javni tožilec, sekretar za notranje zadeve (pa ne

Dalje na str. 4

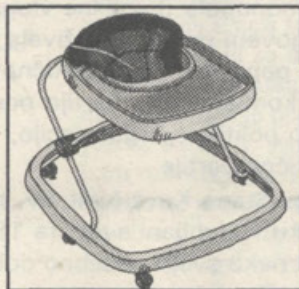
Is your child safe?

(Ali vaš otrok varen?)

Tisočev otrok vsako leto postanejo žrtve nesreč doma, ali izven doma. Vi lahko preprečite možnosti poškodb s pravilnim varnim okoljem.

Federalna vlada je izdala lansko leto odločna nova navodila za otroške postelje. Na vas je ležeče, da izberete ob nakupu takšne, ki so narejene tako, da odgovarjajo vsem pravilom in da te iste držite vedno v redu. Pomnite tudi, da so nočna oblačila tudi takšne vrste, ki se lahko hitro vnamejo in zato pazite, da se otroci ne igrajo blizu kurilnih peči, ogrevalnikov ali tako imenovanih "fireplaces". Varnejša so oblačila pod imenom "polo-style" kot naprimer ohlapna nočna oblačila.

Pravtako morate stalno paziti, če vaš otrok uporablja pripomoček za hojo (walker), posebnost nože blizu peči, električnih žic in glejte, a bo dostop do stopnic vedno zaprt. Za nadaljnje informacije, kako lahko povzamete varnostne ukrepe za vašega otroka, prosimo, da vstopite v stik z najbližjim uradom "Consumer and Corporate Affairs Canada".

Consumer & Corporate
Affairs Canada

Consommation et
Corporations Canada

Harvie Andre, Minister

Canada

Korenina jugoslovenarstva

Strah pred zmagoslavim nemštvom je povzročil, a so nekateri Slovenci začeli v prejšnjem stoletju obračati oči na narodno-politično enotnost s Hrvati in Srbi. Razširilo se je ilirsko gibanje, ki pa pri Slovencih ni našlo odmeva, niti med izobraženstvom, razem kake izjeme. Pesnik Prešeren ga je odločno odklonil.

Toda zamisel mi mirovala, bolj kot je naraščal pritisk Nemcev, bolj so nekateri iskali rešitev v jugoslovanstvu, zlasti Fr. Levstik, ki je v svoj list pisal že v drugi polovici prejšnjega stoletja nekakšno slovensko jugoslovanščino. Prišel je jugoslovanski kongres 1870 v Ljubljani, na katerem naj bi se med Slovenci pojavil prvi glas - trditev zgodovinarja Frana Zvittra - ki govori o Srbiji kot o Piemontu Jugoslovanov. Toda to

velja le za udeležence omenjenega kongresa, nikakor pa ne za glas "Med Slovenci".

Upravičena je domneva, da je ta kongres že financirala stara Srbija in tudi kasnejšo jugoslovansko propagando med slovenskim izobraženstvom. In značilno je, da je arhiv stare Srbije v Beogradu za javnost še zmeraj zaprt. Ali mogoče prav zato, ker so v njem listine, ki kažejo, da jugoslovanska ideja med slovenskim izobraženstvom ni rasla spontano, temveč z veliko denarno podporo, zlasti še tisku?

Na vsak način, na predvečer prve svetovne vojne se slovensko izobraženstvo ni več zavedalo svoje slovenske samobitnosti, imeli so se le za "pleme" Južnih Slovanov, takšno je bilo prepričanje slovenske social-demok-

ratske stranke, nadalje prepričanje narodno-napredne stranke (liberalcev), le ljudska stranka (katoliška) se ni jasno izrekla v tem smislu, dasi so njeni vodje prav tako verjeli, a smo Slovenci le del Jugoslovanov.

Politika stare Srbije je seveda neutrudno tekla v duhu jugoslovanske unitaristične propagande. Srbski vladni predsednik in posebni odposlanec Pašić npr. je 1914 na sprejemu pri ruskem carju v Petrogradu imel dolg nagovor o stanju na Balkanu in je o Slovencih sporočil carju naslednje:

"...In rekel sem mu (carju) tudi

o Slovencih, ki da gravitirajo k Srbohrvatom in da bodo prevzeli srbohrvaški jezik, ker je njihov narječje slabo in so že davno izgubili svojo samostojnost; potem sem mu je rekel, da se prav sedaj zadržuje v Petersburgu neki Slovenec (op. ur. ljubljanski župan Ivah Hribar), ki dela na tem, da bi se ustanovila južnoslovanska banka in hoče zato pridobiti tudi ruske banke. Carju je bilo to zelo ljubo, in rekel je, kako potrebno bi bilo, da bi se ruske banke bolj zanimale za slovanske dežele, in da bi bilo dobro, če bi imel Hribar s svojo mislijo uspeh..."

Zdi se, kakor da slišimo današnje mnenje vodilnih srbskih krogov, po katerem se tudi ravna s pritiskanjem na Slovenijo. Seveda pa se je tudi SHS po prvi vojni rodila centralistično. Belgrajski centralizem je poskrbel, da so Slovencem povsem spačili njihovo zgodovino in zanesli po vseh šolskih knjigah trditve o tisočletnem jarmu nad Slovenci, o nemštvu, ki jih nenehno ogroža. Svoje orodje so dobili v zgodovinarju Ljudomilu Hauptmannu, znanem unitaristu, ki je takoj odmeril Slovencem poniževalno vlogo v zgodovini, proslavljal zgodovino Srbov, češ da so

Nadaljevanje na str. 5

Nadaljevanje s str. 3

v času dachauskih procesov), predsednik jugoslovanske zvezne vlade od 1969 do 1971, sedaj pa mož, ki se spretno ohranja na površju, čeprav brez lastne politične teže.

Na omenjenem večeru je Partljič kar naravnost obtožil Ribičiča, da je bil on tisti, ki je odstavil takratnega prvega človeka slovenskega političnega življenja Staneta Kavčiča, s čimer si tedaj ni pridobil simpatij slovenskega naroda. Takrat je Stane Kavčič ostro reagiral, ker so v Beogradu v zveznem izvršnem svetu mednarodno posojilo za gradnjo cest namenili za cesto Beograd-Noví Sad, on pa je skupaj s Hrvati zahteval, da bi ta sredstva dobila Slovenija. S tem je razgibal ves slovenski narod, češ da Slovence že od nekdaj izkoriščajo (kar je sedaj na široko ponovila »Nova revija«).

Partljič je v zvezi s tem Ribičiču opomnel, da je bil takrat, kot se zdi, bolj na strani interesov Jugoslavije kot pa slovenskega naroda, nakar je slednji odvrnil, da pri Kavčiču ni šlo v prvi vrsti za cesto, ampak je to bil spopad glede političnega koncepta nadaljnjega razvoja Slovenije. Marsikaj tistega, je dejal Ribičič, kar je takrat Kavčič imel pred seboj, je zdaj zelo aktualno. Črnogorci ima-

jo pogovor, da tistega petelina, ki prežgoda poje, vsa vas družno pojé, ker ni prijetno prežgoda vstajati.

»Dobro pa je, da pöje,« je vpadel Partljič, nakar je Ribičič nadaljeval: »Tisti predlogi takrat še niso bili dozoreli. Če pa neka stvar ni dozorela, ni realna, je prav, da se zavrne. Nekoč sva se s Titom ustavila na cesti nad Vrhniko in predsednik mi je takrat rekel: "Ribičič, a to je pa tista cesta, zaradi katere si se kregal s Kavčičem?" Odgovoril sem mu: "Ne, z njim sem se sprl zaradi ceste v socializem!" Zaradi teh vprašanj smo se takrat spopadli, je pa Kavčič še ostal član partije. Je pa zaenkrat v tej naši demokraciji še tako, da ljudje, ki so bili odstavljani, niso prišli več na odgovornejša mesta, kar je pomanjkanje naše demokracije.«

Premnogi so kljub vsemu tiho upali, da ga bodo ob nastalih obupnih gospodarskih razmerah ponovno poklicali na krmilo slovenske republike. Tega ne bomo več čakali. Odšel je nepričakovano, a Slovenci ga bodo ohranili v spominu kot moža, ki mu slovenstvo ni bila prazna beseda. Zato zasluži hvaležen spomin!

Op. Ur. Slov. Države
L.V.=LEVSTIK Vinko

Nadaljevanje s str. 3

Ko Slovenci ob ponovni veliki preizkušnji svoje narodne odpornosti sredi globokih gospodarskih težav — ki kričijo o zgrešeni jugoslovanski politiki po sestanku v Karadjordjevem decembra 1971 — žalujejo ob grobu Staneta Kavčiča, slovenskega državnika izpred dvajset let, ki je bil najprej Slovenec, šele nato komunist ali socialist kakršne koli že vrste, se je vredno zamisliti: Kako drugače bi moglo danes biti v Sloveniji, ko bi ne bilo usodnega Karadjordjeva in bi Stane Kavčič bil mogel položiti trdnjše politične temelje takrat komaj priborjeni slovenski suverenosti in obnavljajoči se slovenski gospodarski sposobnosti!

Tudi svobodni Slovenci v svetu se moramo v tem smislu pokloniti spominu Staneta Kavčiča. Naj ob spominu nanj Slovence družijo globoko zaupanje, da to, kar je Stane Kavčič leta 1967 začel, nihče več ne more uničiti: Novi slovenski rodovi bodo njegovo delo trmasto nadaljevali — tudi če bi Beograd izsilil uničenje Nove revije, Mladine, Tribune, Katedre in drugih bolj kritičnih glasil.

CAPEX '87

Nadaljevanje s str. 4

kljub nadoblasti Turkov uspeli raztegniti srbsko ozemlje do Donave in osvojiti strateško pomembnem moravsko-vardarski jarek. Samo njim da gre zato politična vloga na Balkanu. Liberalno in jugoslovensko "Jutro" je to Hauptmanovo stališče povzdigovalo, češ da daje najmočnejše dokaze o potrebi unitarizma. Hauptmann pa je bil seveda nagrajen s profesorsko kariero na univerzi, odkodar je nenehno širil trditve o neznanskem hlapčevstvu Slovencev. In tem "znanstvenim" tezam, ki so prihajajo z univerze, se je moralo vse ukloniti. Njegovo delo po drugi vojni pa je bolj ali manj olepšano nadaljeval njegov učenec Bogo Grafenauer.

Po njih trditvah Slovincu, majhnemu zarukanemu, tlačnemu, ponižanemu in razžaljenemu pač ne more ostati česa drugega, kot da se zlije v jugoslovanstvo in se reši te svoje sramote. Tega naravnost ne izrečejo, toda zgodovino nastavijo tako, da nič hudega sluteč slovenski človek prida kar sam do tega "spoznanja".

Vsi tisti, ki se zavzemajo za slovenstvo, so deležni nenehnega nagajanja, prav od svojih sorojakov. Kako to? Tisti, ki se potujčijo, pa imajo mir, kakor tudi tisti, ki so za jugoslovanstvo. Še danes. Kdor se trudi za slovenstvo, je največkrat osumljen "komunističnih" simpatij ali kaj podobnega. Potem ko razočaran pusti delo za slovenstvo, ima mir. Kdo to insceni- ra? Kdo manipulira tudi protikomunistično prepričanje slovenskih ljudi v svetu? Tako da nastopamo Slovenci proti Slovincem? Naj si odgovorni vzamejo čas za premislek.

Slovenci v svetu se ne moremo povezati, ker so v ozadju očitno zakulisne igre tistih, ki znajo spretno igrati na vse registre, da ustvarijo sumničenja, ognjo in obrekovanja. Tako dolgo, dokler slovenske pobude ne propadejo. In glej, potem je mir. Slovenci smo narod, ki je priden in delaven, toda ali smo se res odvadili misliti?

Walt Whitman (1819-1892)

Zate, oh, Demokracija

Pridi, napravil bom celino, neločljivo,
napravil bom najsijajnejšo raso,
kar jih je kdaj bilo pod soncem;
napravil bom privlačne in bo-
žanske pokrajine,
z ljubeznijo tovarišev,
z ljubeznijo do življenja tovarišev.
Posejal bom prijateljske zveze,
razkošne kot drevje,
kot drevje na bregovih ameriških rek
in vzdolž obal velikih jezer in po
vseh praderah;
napravil bom neločljiva mesta s
svojimi rokami
stegnjenimi k vratovom vsakega
od njih,

zaradi ljubezni tovarišev
zaradi silne ljubezni tovarišev
Zate vse to od mene, oh, Demok-
racija, da ti služim,
ma femme!
Zate, zate jaz pojem te pesmi.

Stephen Crane (1871-1900)

Videl sem človeka

Videl sem človeka hodeča za obo-
zorjem,
Tavala in krožila sta skupaj.
Mene je to zaskrbelo;
Dohitel sem človeka.
"Zaman je", sem rekel,
"nikoli ne boš mogel!"
"Vi lažete", je odvrnil
in šel naprej.

Za Slovensko Državo, poslovenil
Branko Rebozov, Bs. As.

Brez šole, brez dela, izpod 25 leta, hočete delati

Zvežite se za

FUTURES

Call Free 1-800-387-0777

- FUTURES bo vam pomagala dobiti usposobljenost, ki jo rabite za dobiti delo.
- Mi vam bomo plačali do 52 tednov za usposobljanje na delu za potrebno delavno izvežbanost.

Če se odločite za vašo dobočnost
Ontario se bo odločilo za vas.

 Ontario

Minister, Hon. Gregory Sorbara
Premier, Hon. David Peterson

Ministry of Skills Development

...ÜBER ALLES!

...ÜBER

MLADINA

Številka 12

27. marec 1987

ČLEN 133

Mladi fantje na sodišču

Obtoženi sovražne propagande

Nacistični demonizem je obsedel prestrašeno državo. Prikazovati se ji je začel v svoji nazorni, apokaliptični podobi. Neumiljen obračun s štirimi nacističnimi umetniki iz Novega kolektivismu, ki so ga zahtevali najbolj prestrašene strukture, je očitno šele začetek novopartizanske gonje. V soboto, 14. marca so vsi jugoslovanski dnevniki objavili Tanjugov brief:

Slovenski vojaki pred sodišče

TITOGRADE - Okrožno javno tožilstvo v Titogradu je vložilo obtožnico proti Ambrožu Porenti (21), študentu ekonomije, Robertu Moravcu (20), kemijskemu tehniku, ter strojnima tehnikom Vladimiru Lebanu (21) in Edmondu Glavini (20), vsi so iz Slovenije, zaradi utemeljenega suma, da so storili kaznivo dejanje sovražne propagande iz 133. člena kazenskega zakonika SFRJ, za kar je predvidena zaporna kazen do deset let. Preiskavo o tem je vodil preiskovalni sodnik vojaškega sodišča v Beogradu.

V obtožnici je zapisano, da so ti štirje mladeniči med služenjem vojaškega roka v vojašnici »Peru Četkovići« v Baru od marca do junija lani večkrat širili sovražno propagando med vojaki slovenske narodnosti v svoji enoti. Tako so med drugim poudarjali, da se mora Slovenije odcepiti od Jugoslavije in priključiti Zahodu, kar bi imeli, kot so navajali, v tem primeru Slovenci višji standard in bi živel kot Švenci, ker ne bi vračali jugoslovanskih dolgov niti ne bi dajali pomoči manj razvitim republikam in pokrajinam.

Obtožnica jih prav tako obrameni, da so izpodbijali sposobnost sedanjega vodstva SFRJ, ki vodi državo, ter da ga je potrebno zamenjati, nadalje da

inora biti Slovenija etnično čista ter da je iz Slovenije treba izgnati vse delavce, ki niso Slovenci, kot tudi, da so Slovenci arijska rasa in da se morajo zbirati in medsebojno dobro poznati. Obtoženi so poleg tega poudarjali, da so Slovenci in Hrvati edina kulturna naroda v Jugoslaviji ter žaljivo govorili o pripadnikih drugih narodov in narodnosti.

Prav tako so zahtevali spremembo statusa JLA s trditvami, da le-ta ni sposobna v primeru agresije braniti države. Poveljevali so nacistično ideologijo, risali kljukaste križe, prepevali nacistične pesni in se medsebojno pozdravljali s fašističnim pozdravom z oponašanjem fašističnih vojakov. Propagirali so ozdravitev nacistične ideologije in ohranitev tradicij stare Nemčije.

Se celotnim sovražnim delovanjem so pozivali na protustavno spremembo socialistične samoupravne družbene ureditve SFRJ, na rušenje bratstva in enotnosti narodov in narodnosti, na zrušitev organov oblasti in odpor proti njihovim očločitvam, ki so pomembne za varnost in obrambo države, hkrati pa so zlonameroma in neresnično prikazovali družbenopolitične razmere v državi. (dd)

Tanjugov brief je zavajajoč:

špekulira z dejstvom, da so vsi štirje slovenski mladinci vojaški rok že odslužili; iztekel jim je v začetku lanske jeseni. Vojaški preiskovalni sodnik oz. oficir državne varnosti v črnogorski kasarni jih je začel zasliševati med služenjem vojaškega roka, kmalu po slovenskem mladinskem kongresu v Krškem. Noben od obtoženih še ni videl (ali dobil) obtožnice, videl (in dobil) jo je očitno le Tanjugov agent, ki je sestavil brief. Civilno, okrožno javno tožilstvo v Titogradu je legalno postalo stvarno pristojno za vložitev obtožnice, za to pa je le izbralo pravi zgodovinski trenutek.

Tanjugov brief je nepopoln:

navaja sicer vsebino obtožnice, ne pa njene obrazložitve. V mitološko kompozicijo vstavi vse pomembne aspekte nacističnega fenomena, kot ga v svoji ideologiji prezentira država: politični program (agitiranje za odcepitev Slovenije, šovinizem oz. nacionalizem); zdi se kot, da so se slovenski mladi nacisti organizacijsko strukturirali v četvorke; ker so obtoženi povrh vsega še izpodbijali sposobnost sedanjega vodstva SFRJ in zahtevali spremembo statusa JLA, postane popolnoma nepomembno kje, kdaj, kako in kdo je to počel. So vsi štirje počeli vse naenkrat? Fuck off!

Tanjugov brief niti z eno besedo ne omenja zagovora obtoženih pred preiskovalnim sodnikom. Ali so morda obtoženi pavšalne in skonstruirane obtožbe slučajno zanikali? Kdo ve?

Tanjugov brief je skonstruiran:

v zaključku piše: »S celotnim sovražnim delovanjem so pozivali na...«, potem pa citira prvi odstavek famoznega člena 133. Najmanj kar bi moral Tanjug striktno upoštevati, bi bila uporaba pogojnika: »naj bi pozivali na...« Drugo, pravno (in logično) bolj zapleteno vprašanje pa je seveda: KAKO INTERPRETIRATI »pozivanje na...«? Tanjugov brief trdi, da

Dobili smo s prošnjo za objavo...

Sedemdesetletnica majske deklaracije

Kratek oris njenega nastanka

Idejna in politična zgrajenost slovenske borbe je bila tako popolna, da je v monarhiji mogla iti vstric z ostalimi narodi, in njenim voditeljem so prisojali vodilna mesta. Med mladimi narodi v Srednji Evropi je slovenski narod častno nastopil s svojo prvo državno listino - majsko deklaracijo. Ruda Jurčec - Slovenska beseda 1957

O majske deklaracije je bilo že marsikaj napisanega. Nekateri jo presojajo iz svojega političnega zornega kota, drugi po osebnih simpatijah ali antipatijah do graditeljev te deklaracije, zopet drugi s pogledom na daljno prihodnost slovenskega naroda. V tem članku se ne bomo bavili s temi različnimi pogledi, ampak želimo prispevati nekaj novejših ugotovitev o nastanku majske deklaracije, ki jo je dr. Anton Korošec dne 30. maja 1917 prebral v dunajskem parlamentu.

Nastanek majske deklaracije

Dne 29. maja 1917 so se na Dunaju na pobudo in predlog dr. Antona Korošca in dr. Janeza Evangelista Kreka sestali slovenski, hrvaški in srbski državni poslanci, ki so predstavljali te avstrijske narode v dunajskem parlamentu, z namenom, da pripravijo skupno izjavo, ki naj bi se prebrala na zasedanju parlamenta dne 30. maja 1917.

Na sestanek so prišli državni poslanci raznih poslanskih klubov in sicer Hrvatsko-slovenskega kluba, Dalmatinskega kluba, Narodnega kluba in dva poslanca slovenske

so obtoženi širili sovražno propagando med vojaki slovenske narodnosti; torej naj bi pozivali njih. Državni puč, ki ga izvede nekaj kasarniških vojakov ni možen niti v Ugandi, v Jugoslaviji pa bi takšen puč lahko izvedla edino morebitna vojaška oligarhija! Če bi bile navedbe obtožnice (prosto po Tanjugu) količkaj realistične, bi titograjskemu okrožnemu tožilstvu ne bilo treba zlorabiti člena 133.

SLOVENIJA BI SE MORALA ODCEPITI OD JUGOSLAVIJE, naj bi rekli štirje slovenski vojaki?

SEDANJE VODSTVO SFRJ NI SPOSOBNO VODITI DRŽAVE IN BI GA BILO TREBA ZAMENJATI, naj bi rekli štirje slovenski vojaki?

SLOVENCİ IN HRVATI STA EDINA KULTURNA NARODA, naj bi rekli štirje slovenski vojaki?

V PRIMERU AGRESIJE JLA NI SPOSOBNA BRANITI DRŽAVE, naj bi rekli štirje slovenski vojaki? etc, etc.

Slovenski vojaki naj bi izražali svoje mnenje, ergo, okrožno javno tožilstvo iz Titograda jim hoče soditi zaradi njihovih mnenj? Ker naj bi obtoženi širili sovražno propagando samo med slovenskimi vojaki, po 35. čl. ods II ZKP pa »Zvezno sodišče lahko določi za postopek drugo stvarno pristojno sodišče na ozemlju druge republike, če je očitno, da se bo tako lažje izvedel postopek«, pričakujemo, da se bo štirim dežurnim quasi-nacistom sodilo v Sloveniji. Pričakujemo sicer, da se jim sploh ne bo sodilo. Sramotjenja in žaljenja je bilo dovolj že s Tanjugovim briefom.

KATERI SO TOREJ V TEJ DRŽAVI RESNIČNI NACISTI???

Z okrožnega javnega tožilstva v Titogradu

Obtoženi zaradi sovražne propagande

ALLES!

Delovna skupina za mirovno gibanje pri RK ZSMS
Dalmatinova 4, Ljubljana
Dokument 7-1987Sekcija za kulturo miru, ŠKUC
Kersnikova 4, Ljubljana
Ljubljana, 18. 3. 1987PRESEDSTVU REPUBLIŠKE KONFERENCE ZSMS
Dalmatinova 4, Ljubljana

Poziv v zvezi z obtožnico proti štirim Slovincem v Titogradu

Dnevnik Delo je 14. marca letos posredoval Tanjugovo novico, da je okrožno javno tožilstvo v Titogradu vložilo obtožnico proti štirim Slovincem (21-letnemu študentu **Ambružu Porenti**, 21-letnemu strojnemu tehniku **Vladimirju Lebanu**, 20-letnemu kemij-skemu tehniku **Robertu Moravcu** in 20-letnemu strojnemu tehniku **Edmondu Glavini**) zaradi utemeljenega suma, da so zakrivali kaznivo dejanje sovražne propagande po 1. odst. 133. čl. KZ SFRJ. Preiskavo proti obtoženim je vodil preiskovalni sodnik vojaškega sodišča v Beogradu. Obtoženi naj bi širili sovražno propagando med služenjem vojaškega roka v vojašnici »Pero Cetković« v Baru, in sicer od marca do junija 1986 ter med vojaški slovenske narodnosti. Obtožnica jih bremeni, da so pozivali na protustavno spremembo socialistične samoupravne družbene ureditve SFRJ, na spodkopavanje bratstva in enotnosti ter enakopravnosti narodov in narodnosti in da so se zavzemali za strmoglavljenje organov oblasti in nasprotovali njihovim odločitvam, ki zavejajo varnost in obrambo države, za kar bi lahko bili obsojeni tudi na 10 let zapor.

Ta informacija je vznemirila tukajšnje javnost (in najverjetneje ne le tukajšnje) in tudi nas.

1. Zaskrbljeni smo, ker se ponovno uporablja sporni člen 133 KZ SFRJ, ki ga je obsodila vsa jugoslovanska demokratična javnost in zahtevala, da se ga bodisi revidira v demokratičnem in civiliziranem duhu bodisi odpravi.

2. Ker ne razpolagamo s potrebnimi podatki, ne moremo soditi, ali je obtožnica upravičena ali ne. Vendar pa moramo reči, da spisek obtožb, ki jih navaja časopisno poročilo, vsiljivo spominja na katalog vseh obtožb, ki so bile v zadnjem času v ideološki in politični kampanji naprten domnevnim »sovražnikom« jugoslovanske družbene in politične ureditve, še posebej pa nosilcem demokratizacijskih družbenih in političnih pobud in procesov v SR Sloveniji; z njimi se je poskušalo omalovaževati in spodkopavati tudi prve dosežke teh pobud in procesov. Poleg tega časopisno poročilo vsebuje tudi očitne logične nesmisle, denimo navedbo, da naj bi bili obtoženi trdili, da so »Slovenci arijska rasa, zato se morajo med seboj sestajati in čim bolj seznaniti«. Zaradi tega se ne moremo izogniti vtisu, ki se je že ustvaril v javnosti, da gre za montirano obtožbo in za napoved še enega političnega sodnega procesa. Takšni procesi v zadnjih letih so nam ostali v spominu kot sodne farse, ki so zastrupljale politično ozračje in razpoloženje v družbi ter hudo škodile ugled

Четворица оптужених

SFRJ v svetu. Vsakemu razumnemu in dobronamernemu državljanu te države je jasno, da takšni postopki oblasti ne peljejo nikamor, še sploh pa ne k izhodu iz kriznega položaja, v katerem smo se žal znašli.

3. Posebej neljubo in zaskrbljujoče pa je, da se v javnosti oblikuje prepričanje, da je ta obtožnica in sodni proces, ki ga napoveduje, del protislovenske gonje, ki se je razplamtela po vsej Jugoslaviji zlasti v zadnjih tednih.

Zaradi tega zahtevamo od predsedstva ZSMS:

— da poizve, za kaj v resnici gre, da zbere vse potreben podatke in informacije (tudi v pogovoru z obtoženimi), na podlagi katerih bi bilo mogoče zanesljivo soditi, ali so bojazni in skrbi, ki se pojavljajo v javnosti, upravičene;

— da s temi podatki in svojimi ugotovitvami v najkrajšem možnem času seznani javnost;

— da v primeru, da bi bile omenjene skrbi in bojazni upravičene, stori vse, kar je v njegovi moči — in če bi bilo treba, tudi več — da se prepreči novo škandalozno sojenje; to pričakujemo tudi od vseh drugih pristojnih teles tako v SR Sloveniji kot v SFR Jugoslaviji.

Te zahteve utemeljujemo 1. z dejstvom, da so obtoženi člani ZSMS, in 2. s sklepi zadnjega kongresa ZSMS, ki jih je vodstvo naše mladinske organizacije dolžno izpolnjevati.

Obenem izrabljamo to priložnost in predlagamo RK ZSMS, da od pristojnih teles zahteva kompetenten in dokumentiran odgovor, ali so vse pogostejše govorice, da so nekateri slovenski vojaški obvezniki, ki služijo vojaški rok, v zadnjem času večkrat šikanirani zaradi svoje nacionalne pripadnosti, utemeljene. (Dogajalo naj bi se, da ne smejo ali ne morejo brati slovenskih časopisov, ipd.)

Оптужени због непријатељске пропаганде

ОПТУЖЕНИ ЗБОГ НЕПРИЈАТЕЉСКЕ
ПРОПАГАНДЕЗАГОВАРАЛИ
ОТЦЕПЉЕЊЕ

močno tudi v ostali Hrvatski, dočim pa v Bosni in Hercegovini ter tudi v Slavoniji ni zagrabilo ljudskih množic.

Zakaj so Slovenci s takim navdušenjem sprejeli majsko deklaracijo? Po mnenju opazovalcev razmer na Slovenskem pred majsko deklaracijo in še ponj do konca prve svetovne vojne je bilo deklaracijsko navdušenje posledica dolgoletnega pregajanja in zapostavljenosti Slovencev po Nemcih in v manjši meri tudi po Italijanih. Posebno nemški nacionalisti so kazali veliko sovraštvo do Slovencev ne samo zato, ker so bili ovira pangermanskemu prodoru do Jadrana, ampak tudi zato ker so bili prepričani, da Slovenci simpatizirajo z antanto in so torej veleizdajci. Med Slovenci se je vedno bolj krepilo spoznanje, da je prav sedaj velika in morda edina priložnost, da se rešijo nemškega jarma in se osamosvojijo, sicer bo slovenski narod izgubil vsako upanje na narodno prihodnost (glej J. Pleterški, Slovenci v politiki dunajske vlade in dvora 1914-1918, str. 178).

Avstrijski okvir

Dostavek v majski deklaraciji "pod žezlom habsburške-lotrinske dinastije", ki ga razni zgodovinarji imenujejo "avstrijski ali habsburski okvir majske deklaracije", e", je prišel v deklaracijo po soglasnem sklepu vseh poslancev na predlog dr. O. Rybara kot smo že zgoraj omenili.

Naj v tej zvezi omenimo nekaj mnenj o pomenu avstrijskega okvira v majski deklaraciji.

Večina starejših in mlajših zgodovinarjev pravi, da je habsburški okvir pri ocenjevanju deklaracije več ali manj brezpomemben. Deklaracija je bila tudi s habsburškim okvirom čisto **revolucionarna zahteva**, saj je zahtevala popolno rušenje todedanjih političnih struktur monarhije, to je dualizma (Avstrija-Ogrska), in je terjala ustvaritev nove državne tvorbe

na jugu monarhije. To je bilo nekaj, v kar ni privolil noben odločilen politični faktor monarhije. Odklonili so jo dvor, nemške politične stranke, vojaški krogi ter vladi avstrijske in ogrske polovice, (glej J. Pleterški, Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo, Ljubljana 1971, str. 117, in Lojze Ude, Deklaracijsko gibanje na Slovenskem, Zagreb 1969, str. 143, navaja dr. Prunk, Slovenski narodni program, str. 35).

Še to naj omenimo, da je v deklaracijskem gibanju program majniške deklaracije kmalu zgubil svoj habsburški okvir. Za prvi takšen dokument vzeti Krekov članek "Za narodno zedinjenje", ki ga je objavil v časniku Starčevićeve stranke prava "Hrvatska država" v Zagrebu 4. septembra 1917, kjer pravi "dinastija naj ve, da se slovenski, hrvaški in srbski narod lahko zadovolji samo s samostojno državo. Zahteva po samostojni državi ni antanta; takšna prizadevanja niso veleizdajstvo. Suženstvo je veleizdajstvo. Zahteve Slovencev, Hrvatov in Srbov so pravične in v nujnem skladu z idejo razvitega, zdravega naroda, uveljaviti pa jih morejo **"brez ozira na kogarkoli"** glej dr. Prunk, ravno tam str. 39).

Majska deklaracija je bila ena izmed stopenj (etap) v osamosvojitvi slovenskega naroda. **Sedaj pa zahtevamo novo stopnjo - samostojno slovensko državo.**

Rudolf Smersu

brale okoli 200 000 podpisov), svoje pritrdilne izjave so dala županstva in župni uradi, Slovenija je bila preplavljena z letaki itd.

Glede ljubljanske izjave, ki jo je slovensko ljudstvo sprejelo z nenavadnim navdušenjem, je treba pripomniti še tole: Ta izjava je bila podana na pobudo škofa dr. Jegliča. Na njegovo prošnjo so jo podpisali poleg škofa še kanonika I. Gruden in A. Kalan, v imenu Slovenske ljudske stranke njen predsednik dr. Ivan Šušteršič, v imenu Narodno napredne stranke dr. Ivan Tavčar in dr. K. Triller, v imenu katoliških delavcev (poznejše Jugoslovanske strokovne zveze) F. Vidic in A. Žnidaršič. Slovenski socialisti pa te izjave niso podpisali.

Po mnenju zgodovinarja dr. Zečeviča je prav ljubljanska izjava škofa dr. Jegliča "radikalizirala" deklaracijsko gibanje in dosegla, da je dobilo gibanje množični značaj, zlasti še po italijanskem porazu pri Kobaridu v oktobru 1917. Neposredno po objavi septembrske ljubljanske izjave se je pod vodstvom duhovščine pokazala množična solidarnost ljudstva z majniško deklaracijo (prav tam, str. 89).

Deklaracijsko gibanje je bilo najmočnejše v Sloveniji, v slovenski in hrvaški Istri in Dalmaciji,

Narodno napredne stranke. Prvi sklep tega sestanka je bil, da se vsi trije klubi združijo v en klub z imenom Jugoslovanski klub. Za predsednika tega novega kluba je bil izbran **dr. Anton Korošec**. Tudi je bilo sklenjeno, da naj skupno deklaracijo na parlamentarnem zasedanju v imenu Jugoslovanskega kluba prebere njegov predsednik dr. A. Korošec.

Jugoslovanski klub se je nato lotil besedila deklaracije. Prvo besedilo je predložil predstavnik Slovenske ljudske stranke, prof. Evgen Jarc. Ker niso vsi navzoči soglašali s tem besedilom, je bil določen poseben redakcijski odbor, ki naj pripravi končno besedilo deklaracije. Predlog redakcijskega odbora so nato pregledali na skupnem sestanku. Tedaj je poslanec dr. Otokar Rybar, član Narodno napredne stranke, predlagal in vztrajal na svojem predlogu, da naj se iz taktičnih razlogov v deklaraciji omeni habsburška dinastija, česar redakcijski odbor ni predlagal. Rybar je bil mnenja, da brez omembe habsburške dinastije deklaracije ne bo mogoče objaviti.

Ta Rybar predlog je bil soglasno sprejet.

Še desetletja po objavi deklaracije so nekateri politiki in zgodovinarji, ki niso preiskali virov, pripisovali Slovenski ljudski stranki odgovornost za besede "pod žezlom habsburške lotarinske dinastije", ki so bile sprejete v deklaracijo (glej: dr. Momčilo Zečevič, Slovenska ljudska stranka in jugoslovansko zedinjenje 1817-1921, str. 71).

Besedilo majske deklaracije

Majska deklaracija je bila v dunajskem parlamentu prebrana v nemškem jeziku. V slovenskih časnikih, knjigah in revijah so bili objavljeni razni prevodi te deklaracije. Mi danes objavljamo novejši prevod, ki je vzet iz knjige dr. Janka Prunka, Slovenski narodni programi, Ljubljana 1986.

Deklaracija Jugoslovanskega kluba, ki jo Slovenci imenujemo "majska deklaracija", se je glasila takole:

Podpisani poslanci, združeni v

Jugoslovanskem klubu, izjavljajo, da zahtevajo na temelju narodnega načela in hrvatskega državnega prava, naj se vsa ozemlja monarhije, v katerih prebivajo Slovenci, Hrvaši in Srbi, zedinijo pod žezlom habsburške-lotarinske dinastije v samostojno državno telo, ki bodi prosto vsakega narodnega gospodstva tujcev in zgrajeno na demokratičnem temelju. Za uresničenje te zahteve svojega enotnega naroda see bodo zavzeli z vso silo. S tem pridržkom se bodo podpisani udeleževali parlamentarnega dela.

Deklaracijsko gibanje

Ko je ljubljanski vladika **dr. Anton Bonaventura Jeglič** dal dne 15. septembra 1917 posebno izjavo (tako imenovano ljubljansko izjavo), s katero je odobril in podprl majsko deklaracijo, je nastalo po vsej Sloveniji močno ljudsko gibanje, imenovano deklaracijsko gibanje. Vršili so se shodi, nabirali so se podpisi za majsko deklaracijo (slovenske žene so na-

OPTUŽENA TROJICA MLADIČA IZ SLOVENIJE

Propaganda u kasarni

Preteklost odkriva zgodovino

Priredil S. Savinc

Slovenska Država je pred leti poročala o dokumentarni knjigi "Tragedina de Bleiburg" in o posebni izdaji "Studia Croatica" o pliberški žaloigri hrvatskega naroda. Slobodna Riječ (B. Aires) je letos za izpolnitev zgodovinskih dejstev teh žalostnih genocidnih dogodkov posvetila več oddelkov iz druge zgodovinske knjižice italijanskega časnikarja Antona Pitamitza z naslovom "Pliberk - pokolj Hrvatov, izročenih Titu". Pričevanja odkrivajo mnoge nejasnosti teh tragičnih dni in so podlaga nadaljnjih raziskovanj za zgodovinarje, ko jim preteklost odkriva neodvrgljiva dejstva. Objavljamo dokumentarne izvlečke, ki pojasnjujejo tudi žaloigro slovenskih domobrancev in četnikov.

Ko je general Sir Brian Robertson, namestnik poveljnika v Caserti, 14. maja 1945 zapovedal, da se protikomunistični Jugoslovani, ki so se predali Angležem, izroče Titovim četam se je zvezni hrvaški častnik prijavil poveljstvu 38. irske brigade generala Scotta v Pliberku in predlagal predajo Hrvatov, ki prihajajo v Avstrijo. V brigadnem dnevniku je zapisano: "Skupina 100 tisoč Hrvatov se nahaja med Pliberkom in Dravogradom, drugih 100 tisoč južno od Dravograda. Poleg tega se trdi, da okrog polj milijona civilistov (žena in otrok) sledi ostankom dveh nemških divizij, med njima divizije Princa Evgena."

General Scott ni pristal na predajo. V času, ko se je hrvaški častnik še nahajal v poveljstvu, je zapovedal 17. polku irske pehote, da ne sprejmejo predaje na noben način in da, če je potrebno, uporabijo tudi silo. Izpričena je Scottova pripomba v njegovem dnevniku: "O majhnem problemu s Hrvati, o katerem sem poročal vrhovnemu poveljstvu, mi je isto odgovorilo, da ne smemo dovoliti predaje, ker so se oni bojevali proti Jugoslovanom in morajo zato biti jugoslovanski ujetniki".

Vrhovno poveljstvo v Caserti in v Celovcu je bilo že obveščeno o prihodu Hrvatov na Koroško in važnosti tega vprašanja. To izhaja iz dokumenta, ki je bil objavljen v The Times 1. 1984. Časnikarka Elizabeth Barker je v razpravi načela morebitno odgovornost za te dogodke maršala Alexandra. BBC je 3. 1. 1984 o tem obširno poročala. Poveljstvo v Caserti je 15. 5. 1945 poslalo Britanskemu vojnemu poslanstvu v Beograd, vodil ga je brigadir general Fitzroy, MacLean, sledeče: "Poveljnik zavezniških čet v Avstriji sporoča, da se je njim predal okrog 200 tisoč jugoslovanskih državljani. Mi jih želimo takoj predati vojski maršala Tita in bomo hvaležni, če Tito odredi svojim poveljnikom, da jih sprejmejo."

Časnikarka Barker je prvič postavila vprašanje, kakšno vlogo je odigral v tem primeru Alexander, zlasti v vprašanju Hrvatov. Do sedaj se je trdilo, da so v to afero bili vpleteni samo MacMillan, general Keightley in general Toby Low. Tolstoj označuje te osebe kot direktno in indirektno odgovorne. Po odličnem zgodovinarju je odločitev padla za časa MacMillanovega obiska 12. 5. 1945 na obisku pri generalu Keightleyu v

Celovcu. Od tod tudi naslov Tolstojeve knjige: The Klagenfurt Conspiracy. Mac Millan je iz istih razlogov obiskal poveljnika 8. zbora generala MacGreeya, Keightleyeva predpostavljenega poveljnika v Trevisu. MacMillanovo poročilo v Londonu ne omenja ničesar jasnega o odločitvi predaje vsaj za srbske četnike po sporazumu med angleškim zunanjim ministerstvom in ameriškim državnim tajništvom. Prvi minister je zapisal o protikomunističnih silah v Julijski Benečiji in na Koroškem in njihovem prodiranju proti Seveveru naslednje: Churchillova navodila imajo datum 25. 4. 1945, Alexandrova prve majske dni in vsebujejo naslednje: Ni dvoma, da morajo te skupine biti razorožene in poslane v taborišča, ker je to edina rešitev. Maršal Alexander pa je izdal povelje: "Jugoslovanskim disidentskim četam v Julijski Benečiji ni dovoljeno sodelovanje z zavezniškimi četami. Ko se predajo, prestane vsaka njihova aktivnost in jih je smatrati za razorožene neprijateljske čete".

Samovoljno MacMillanovo uradno postopanje v teh odločitvah je vznemirilo ameriškega zastopnika v Caserti Kirka, ko je ta 4. 8. 1945 odkril posledice MacMillanove inicijative in protestiral pri Alexandru, ko je MacMillan bil že v Londonu. Maršalov namestnik je to pojasnil: "V tej akciji je odločal britanski opolnomočeni minister, on pa je kot dober vojak le odobril določena povelja".

Sedaj so našli dvojce pisem. Prvo maršala Rafa Arthura Leea s poročilom Titu, in drugo, odgovor Titu po šefu britanskega poslanstva F. MacLeanu. Pismo z dne 15. maja Caserta proti v Beogradu, da Tito ukaže svojim edinicam prevzeti Hrvate pri Celovcu.

Želja Hrvatov, da bodo našli zaščito pri Angležih, je splahnela po sestanku z generalom irske brigade D. P. Scottom s predstavniki hrvatskega odbora in s partizani pod vodstvom Milana Baste in drugih. (O hrvaških pogajanjih v Julijski Benečiji smo poročali že pred leti v zvezi s knjigo "Z belo zastavo proti Karavankam", op. ur.)

Slobodna Riječ poroča v tej zvezi o žalostnih dogodkih, ko so razorožane množice skušale bežati in se razkropiti, med tem ko so jih partizani obstreljevali. Žrtve so pokopali v skupne jame, angleški tanki pa so zaradi higijenskih potreb zravnali zemljo.

Da je maršal Alexander soodločeval o usodi ujetnikov, potrjuje njegovo pismo z 17. 5. Eisenhoweru, ko ga prosi za postopek o Kozakih, srbskih četnikov in Hrvatov. V pismu navaja Eisenhowerju, da bi njihova izročitev pomenila "Fatalnost". General Toby Low je v istem času zapovedal poveljnikom 5. zbora: "Vsi jugoslovanski državljani na področju se morajo čimprej izročiti Titu. "Tito je istega dne odgovoril britanskemu poslanstvu v Beogradu, da soglaš s predlogom iz Caserte, da partizani prevzamejo Hrvate." Angleži so od 15. do 23. maja izročili najprej 16 tisoč vojakov, pozneje pa okrog 90 tisoč vojakov in civilov. Prav tako kot slovenskim domobrancem so tudi Hrvatom

lagali, da jih bodo poslali v Italijo. Vse se je izvršilo s silo.

V tem usodnem času je pri Vatikanu posredoval za Hrvate in Slovence angleški poslanik Sir Francis D Arcy Goldphin Osborne (19. maja). Vatikanska prošnja se je sklicevala zlasti na civilne begunce, ki so v primeru izročitve v življenjski nevarnosti. Jugoslovanski partijci so v tem času že neusmiljeno zaključevali eliminacijo vseh nasprotnikov in prevzeli absolutno oblast. (O uspešni intervenciji dr. Meršola za slovenske begunce smo poročali že večkrat, op. ur.). Maršal Alexander je 23. maja zapovedal: "Noben Jugoslovian, ki se je predal britansko-ameriški vojski, ne bo proti svoji volji predan".

Različni generalski sestanki po že izvedenih izročitvah v Londonu samo odkrivajo politično angleško hladnokrvnost z izjavami, kakor da ne bi dobro vedeli, kaj se je že zgodilo.

Zakaj so se angleški poveljniki odločili predati protikomunistične Jugoslovane je 3. 1. 1984 odgovoril general Toby Low (se-

daj lord Aldington) po BBC: "Peti britanski zbor v Avstriji je bil v resni oskrbni krizi, kar je povzročala prisotnost številnih premaganih neprijateljskih čet in beguncev vseh narodnosti. Iste dni so britanske čete Osme armade imele velike neprilike s Titovci v Julijski Benečiji in v Trstu. Zaradi tega je 17. maja brigadni general Toby Low zapovedal predajo na sestanku s Titovim polkovnikom Janovičem, ki je pristal, da se **bodo partizani prostovoljno umaknili s Koroške, ko bodo sprejeli ujetnike**. General je pozneje, ko je izvedel za strašne posledice sporazuma, izjavil, če bi vedel za vse, kar se je pozneje zgodilo, **ne bi podpisal povelja**.

Še važnejša je naslednja Lowova izpoved: "Ne želim zanikati soodgovornosti za predajo, prav tako ne želim pozabiti, da je vse, kar je bilo zapovedano, bila obveščena Osma armada, in verujem da tudi Vrhovno zavezniško poveljstvo".

Slobodna Riječ zaključuje: "Nova politika britanske vojske je prišla vse prepozno." Žaloigra se je že končala.

O soglasju in nesoglasju stvarnosti

Od leta 1963 v Titovini veljavna zvezna ustava daje vladajočim že desetletja mnogo glavobola. Po čl. 41 sta državljani zagotovljena svobodno izražanje svoje narodnosti in kulture ter svobodna raba svojega jezika, pojasnilo pa v istem odstavku poudarja, da se državljan ni dolžan izrekati, kateri narodnosti pripada in tudi se ne opredeljevati za neko narodnost.

Jugoslovanski komunisti so bili v pripravi ustave zvesti Leninovi doktrini. Za Lenina in Titove tovariše je bila in je tudi še danes federacija "le prehod k zavestni in tesnejši enotnosti delovnih ljudi, ki so se naučili prostovoljno dvigati se nad nacionalno ločenost. "Komunisti so se v tem grobo zmotili in povzročili v državi pravo oživiljenje nacionalizmov, z zapostavljenjem verstev pa naraščujoče zaupanje v narodne Cerkve. Narodi danes že zavračajo komunistično brezнародno in materialistično ideologijo.

Oče zvezne ustave Kardelj je že pred desetletji tožil, da v ljudeh še ni zadostne družbene zavesti. Ko so trboveljski rudarji prvič stavkali, jim je zagrozil s tanki, in to prav rudarjem, ki so ga v revoluciji podpirali. Vlada je leta 1981 morala poslati na Kosovo vojsko in upor zadušiti s silo, sicer bi se že takrat razvnel v revolucijo, ki so jo podpirali Tirana in albanski nacionalisti. O tem sta v Titovini izšle dve knjigi.

Agencija AFP, domači in tuji tisk so zadnje marčne dni poročali o jugoslovanski gospodarski krizi in o stankih zaradi zakona zamrzne-nih delavskih plač. Partijski tisk se je silno razburil nad izjavo zveznega predsednika Branka Mikuliča dopisniku nemškega tednika Spiegel, ko je izjavil, da bo v primeru nevarnosti za ustavni red nastopila vojska. Mikulič je zatrdil, da ni niti najmanjše možnosti o dialogu o zvezni državi, tuji tisk pa vidi v vsem tem v prvi vrsti akcije v Sloveniji in na Kosovu, kjer je ideja po popolni svobodi vsak

dan močnejša. Svobodnemu svetu so znana tudi prizadevanja in želje slovenskih krogov, da mora Slovenija imeti svojo narodno vojsko. Tako sodijo tudi mnogi inozemski časnikarji.

Nihče v domovini ne more trditi, da politični zdomci nismo uravnavali naših nastopov v svobodnem svetu umirjeno, vedno v skladu s političnim razvojem v domovini v prepričanju, da se bodo slovenskemu narodu odprle možnosti večje demokratizacije in svobode. Soglašali smo z dobronamerno politično stvarnostjo, odklanjali pa vse, kar je narodu v škodo. Ni naroda v satelitskih državah, ki se ne bori za iste cilje kot slovenski narod, ni različnih zdomskih organizacij, ki bi se v skrbi za svobodo svojih narodov borili drugače kot slovenski zdomci.

Danes živi izven slovenskih meja 600 tisoč Slovencev in vsaki četrti Slovenec je izseljenec. Ta četrtnina je živi del slovenskega narodnega telesa in pomemben dejavnik slovenskega življa v svetu. Mladina v domovini ugotavlja iz dneva v dan, da komunizem v desetletjih samozvane in nasilne oblasti ni razvil resničnega občestva, temveč narod razcepil in osamil. Zato zdomci z veseljem ugotavljamo porajanje novih političnih tokov v krogu "Nove revije" in "Mladine" v katerih slovenski izobraženci nakazujejo slovenski narodni program. Videti je, da mladina išče narodno identiteto, po njej pa večjo svobodo. Domovina danes ne razpravlja samo o pluralizmu s tiskano besedo, da v narodu ta ideja tudi živi in se širi. Zdomski tisk prihaja v domovino le v majnem številu in prejemniki ga morajo izročati milici. Oblasti so sicer prvič dale javnosti na ogled nekaj številk zdomskega tiska, v domovini pa je vse to le majhen delež proti poplavi rdečega tiska, ki že desetletja mojstrsko blati zdomstvo in naše organizacije.

Značilno za politični razvoj v domovini je dejstvo, da npr. pri "Novi reviji" in pri Društvu slovenskih književnikov sodelujejo številni štajerski rojaki kot npr.

Potrljč, Drago Jančar in drugi. Zgrešena je Jančarjeva trditev, da je emigracija zasovražila državo, odklonila Spomenkin pluralizem in spravo. Slovenci smo se v najbolj kritičnih časih za slovenski narod vselej združili za skupno obrambo in varstvo narodnih koristi. Edini smo bili proti okupatorju tudi leta 1941, ko se je KPS odločila za revolucijo in sprožila orožje proti demokratičnim slovenskim voditeljem in narodu ter kasneje z Dolomitsko izjavo odstranila tudi vsak vpliv svojih sopotnikov krščanskih socialistov. Partija je leta 1943 po italijanskem razpadu imela priliko za sodelovanje za skupni nastop, pa se je odločila za italijansko sodelovanje in pobila na stotine vaških stražarjev in slovenske četnike. Prelomila je tudi Titov-Šubašičev sporazum in po grozovitih pokoljih stotisočev, ko je prej zagotavljala amnestijo, uvedla v državi nasilje.

D. Jančarju je brzkone neznani program SNO, znani so mu pogromi divjaške soldateske

leta 1945 na Tezmem, Ptujskem polju, Teharjah, Hrastniku in drugod. Po pripovedovanju starejših ima gotovo pred seboj te dogodke, ki so bili pravi exodus. Štajerska zemlja je pokrila mnogo več komunističnih žrtev kot druge slovenske pokrajine. Zdomci smo o tem malo pisali, malo več hrvaški zdomski tisk. Na Štajerskem je zato večji odpor proti nasilju in naseljevanju južnjakov, ki so prav to strašno divjali nad hudo preizkušenimi brambovci in skrivači-zelenaši, ki se niso hoteli pridružiti komunistični OF. Zgodovina bo morala priznati, da je na Štajerskem obstajalo ilegalno slovenske četništvo s poveljnikom Zmagoslavom, ki so napadali Nemce in nikoli partizanov.

Slovenski zdomci pozdravljamo junaško zadržanje slovenskih izobražencev, ko želijo v okviru SZDL odprti dialog in nakazujejo slovenski narodno politični program. Ne da bi se vdajali prenačlenjenim upanjem, saj vemo, da je za KPS vojska in UDBA, je to junaško dejanje demokratične miselnosti slovenske mladine. Njene želje so naše zahteve, več političnega pluralizma.

Slovenska država je že pred letom posvetila pozornost krogu "Nove revije" in ponatisnila izvirna razpravljanja F. Bučarja, J. Pučnika, Spomenke Hribarjeve, Nika Grafenauerja, Kermavnerja Rupla in drugih. "Svobodna Slovenija" je v različnih izdajah posvetila posebno pažnjo 57. zaplenjeni številki "Nove revije". Zdomcem priporočamo, da jo bero - zlasti izobraženci, ki jih zanima položaj v domovini. Komunistična stranka se danes ne more več spotikati samo nad Slov. državnim gibanjem in SNO, ki imata v programu Svobodno slovensko državo, marveč tudi nad "Novo revijo", v kateri Tine Hribar razpravlja o samobitnosti slovenskega naroda in njegovi suverenosti.

Somišljeniki slovenske državne misli v svobodnem svetu z zadoščenjem sledimo političnemu razvoju v domovini, hvaležni Bogu, da lahko v svobodi to idejo utrujemo vse dotlej, ko bo slovenski narod zaživel v Svobodni slovenski državi. Zvestoba domovini in slovenskemu narodu naj bo tudi v bodoče naše vodilo!

Pristavski

Trilogija slovenske problematičnosti

I. Ante se je skrival pred partizani

Bilo je lanske jeseni, ko je slovanski kmet Franjo oral njivo. Od ceste se mu je bližal sosed Ante, ki je bil videti na moč razburjen, tako da je Franjo pomislil, le kaj da mu je. Pride sosed do njega in pove: "Zdaj so jim povedali svoje!"

- "Komu? Kdo?", je radoveden Franjo.

- "Zdalje sem poslušal televizijo. V Beogradu so sklenili, da Slovenci nimajo pravice ukinjati Titove štafete. Boš videl; tudi letos bomo pozdravljali povorko s Titovo štafeto..."

Čeprav je bil Ante tako "zagret", ga Franjo ni mogel prav razumeti, pa tudi še lep kos njive je imel za preorati, zato je samo nedoločno zmignil z rameni in hotel pognati traktor. Pa ga Ante ustavi: "Ti! Se ti sploh zanimaš za prizadevanja naše države, da prepreči uveljavljanje nesocialističnih predlogov in gibanj, ki vsa po vrsti prihajajo iz Slovenije?"

- "Veš kaj Ante", se odkašlja Franjo: "nisem še slišal, da bi kaj posebno nesocialističnega prihajalo ravno iz Slovenije. Poglej tale traktor: kupil sem ga v Sloveniji pa ne zgleda prav nič nesocialističen in orjem z njim tole svojo njivo, ki ne bo obrodila prav nič nesocialistične pšenice."

- "Ti si kmet", se razjezi Ante.

- "Vem", mirno pristavi Franjo in doda: "in to dober kmet! Še enkrat toliko sem pridelal lani na enaki površini kot ti."

Zdaj je bilo Antetu dovolj. Vzrojil je: "Ne zanima me tvoj pridelek in tudi moj me ne zanima toliko kakor me zanimajo poskusi, da bi nekdo ukinil to kar mi je postalo tako rekoč svetinja. Pa ne le meni; vsem nam, ki nam ni vseeno kako se sovražni elementi vtihotapljujejo v našo družbo in ogrožajo pridobitve revolucije."

- "Pa saj štafeta ni pridobitev revolucije. Izmislili so si jo ob koncu vojne".

- "Le kako moreš biti tolikšen cepc! Ti torej sploh ne veš, da revolucija traja še dandanašnji! In ne gre le za to! Sploh ne veš, da ukinjanje štafete ni edina pobuda, ki je prišla iz Slovenije".

- "Ne, tega pa res ne vem."

- "Sem ti rekel, da si kmet..."

- "Pusti, pusti to! Kmet si, ker si zabit, ker si družbeno neosvečen, ker te ne zanimajo prizadevanja družbenopolitičnih organov za preprečevanje izničenja naše revolucije. Torej; kakor sem rekel, ukinjanje štafete ni edina sovražna pobuda, ki je prišla iz Slovenije. Tam hočejo uvesti tudi nekakšno civilno služenje vojaškega roka..."

- "Kaj si rekel?", spet povsem nedolžno vpraša Franjo.

- "Hočejo, da preprosto ne bi več hodili k vojakom!"

- "Oprosti dragi sosed, toda tega ti pa res ne verjamem."

- "Kako boš verjel; sem ti rekel, da si kmet?"

- "Vem, da sem! In to dober! Lani..."

Zdaj se pa Ante zares razjezi. Ves je razpenjen: "Boš že nehal venomer čekati, koliko si lani pridelal! Pazi kaj govoriš!! Rekel si, da mi ne verjameš, pa je res. Res hočejo doseči, da ne bi več hodili k vojakom. No res ne mislijo za vse; samo za jehovce gre menda. Toda ne pozabi! Najprej se zavzemajo za jehovce, potem..."

Ontario's Training Strategy. More than the sum of its parts.

Ontarijska strategija izvežbanosti. Pomembnejša kot stroški za njo.

Ontarijska strategija izvežbanosti vključuje pet voljnih in naprednih uslužnostih. Zaporedoma, predstavljajo ustanovo za skupen cilj blaginje in ustvarjalnosti.

ZA POKLICE. IZVEŽBANJE POSVETOVANJE IN SPRETNOSTNE VSPodbUDE OBSTOJA strategija posvetovalnih uslužnostih. Z nad 50 uradi za spretnostni razvoj preko vsega Ontaria in v teh so izvežbani posvetovalci, ki po magajo poklicno oceniti potrebe izvežbanja osebja in

dajejo navodila za načrtno izvežbanje. Ontarijska izvežbalna spodbuda: podjetja z manj kot 200 uslužbenci lahko dobijo denarno pomoč do višine 80% vsote ki jo izdate za izvežbanje. Večja podjetja lahko dobijo podporo do višine 60% programa. Pomoč je tudi na razpola go za načrtovanje in potrebni material za izvežbanje.

ZA DELOJEMALCE, POKLICNO IZBOLJŠANJE IN DOSTOJNOST ZA NAČRTOVANJE.

Poklicno izboljšanje kratkoročno, odobreni tečajji so na razpolago v pomoč Ontarijskim rokodelcem, da lahko tekmuje s hitro izpreminjajočo tehnologijo. Spretni, delavci lahko dobijo potrebne informacije o poklicnem izboljšanju preko okrajnih vajeških uradih, njihovih poklicnih organizacij, ali pa če kličejo "Training Hotline".

Dostopna načrtovanja: Ontarijsko načrtovanje temeljnega znanja ki uči osnove čitanja, pisanja, matematike, prirodznanstva in znanost o računalnikih (computers). Večina teh tečajev je na razpolago v Ontarijskih višjih šolah za takozvane uporabne spretnosti in tehnologijo. Posebno pomoč tudi nudimo za kritje stroškov, če potrebujete skrb za otroke, prevozne stroške in tudi plačilo za stanovanje v času vežbanja. Posebni načrtovalni sklad za pomoč občestvenim skupinam za razvoj in novo dostopno šolanje in novo tehniko.

Ontarijska strategija izvežbanosti.

To je važna postavka za boljšo bodočnost in rast vseh Ontarijcev. Kajti izvežbanje za boljšo Ontario je delo vsa kogar izmed nas.

Training. We can all profit from it.

Ontario
Minister, Hon. Gregory Sorbara
Premier, Hon. David Peterson

HOTLINE NUMBER 1-800-387-5656
(Information is available in English & French.)

- "Ti Ante, poslušaj", ga zdaj prekinje Franjo: "Če tistih par jehovcev, ki jih imamo, ne bo šlo k vojakom, bo to še vedno veliko manjša nevarnost za našo obrambno sposobnost kot je bilo tisto kar si ti delal med vojno".

- "No in kaj sem jaz delal?"

- "Ah dragi Ante, saj vsi vemo, da si se skrival pred partizani, da te niso mobilizirali..."

- "Kaj! Ti si upaš..."

- "Ja ja sosed. Brez tebe je uspela revolucija, pa ne bi danes mogla naša vojska brez peščice jehovcev..."

II.

Hasan je bil proti hidroelektrarni

Meho Hadži Hasanbegić se je namenil na romanje v Meko. Ni majhna reč, taka pot! Iz bosanskih gora v sveto mesto! Že njegov ded se je bil odpravil na to pot a je prišel le do meje s Srbijo. Tam so ga najprej oropali. nato pa obesili turški vojaki. Mehovemu očetu se je na poti sicer godilo nekaj bolje, v Meko pa vendarle ni prišel: osel mu je poginil že drugi dan po tistem, ko se je poslovil od vseh štirih svojih žena. Pa se je vrnil. Meho je poznal ponesrečene poskuse svojih pred-

nikov, da bi prišli v sveto mesto velikega preroka, toda bil je prepričan, da se njemu ne more na poti primeriti ničesar, kar bi mu prepričilo, da izpolni željo vsakega pravega muslimana. V svojo katrcu si je natovoril vsega potrebnega kar človek potrebuje na poti in se odpeljal. Prispel je do reke.

Ker je most odnesla voda se je bilo treba čez reko zapeljati z velikim splavom. Možakar, ki je prevažal čez reko ljudi, vozove, osle i redke avtomobile, se je pravkar vrnil z nasprotnega brega in začel čakati, da se spet nabere zadosti velika množica čakajočih, ki jih bo prepeljal na drugi breg. Meho Hadži Hasanbegić je sprevidel, da bo potrebno čakati, pa tudi njemu samemu je že postalo dolgčas, izstopil je zato iz katrce in stopil do splavarja. Brž sta se zapletla v pogovor in Meho je kmalu zvedel, da je možakarju ime Hasan, pa tudi to, da je že bil v Meki. Vse je zvedel kod da mu potovati, pa kako mora podkupovati turške pa sirske carinike in podobno. Veliko tega sta se bila že pomenila, Hasan pa še vedno ni imel polnega splava. Pa vpraša Meha, če je slišal, kako ostro je Socialistična Zveza v Beogradu reagirala, na tiste "alternativne" pobude iz Slovenije.

Meho je bil začuden kaj bi naj bilo narobe s slovenskimi pobudami, Hasan pa že nadaljuje: "Pa Stane Dolanc je govoril! Tisti debeli, veš".

Meho ni vedel kateri debeli bi lahko bil Dolanc, mislil si je pa vendarle, da so skoraj vsi voditelji v Beogradu debeli, ker niti ne pasejo ovac, niti ne kuhajo slivovke ampak jo k večjemu pijejo.

Hasan pa vzneseno nadaljuje kako sovražna ideologija da se zadnje čase razširja iz Slovenije. Meho vse to lepo posluša, potem pa vendarle vpraša: "Ti Hasan; bil si v Meki, kamor ni uspelo priti ne mojemu očetu, ne mojemu dedu, poznaš Dolanca in sploh si učen človek; povej mi prosim, kaj pa je tako sovražnega, kar bilahko prišlo iz Slovenije. Sam sem bil osem let v Sloveniji, pa sem videl, da pri nas še sto let ne bo tako kot je tam. Mi bi se od njih pravzaprav morali učiti."

- "Moj dragi Meho, tudi ti ne boš prišel do Meke, kot ni tvoj oče in tvoj ded. Pa veš zakaj?"

- "No zakaj?", zanima Meha.

- "Zato ne", mu pojasni Hasan, "ker sploh ne veš, kako so rekli na Socialistični zvezi v Beogradu, ker sploh ne veš, da hočejo v Sloveniji vpeljati neka nova alternativna gi-

banja, ki so, kot je rekel tovariš Dolanc, nezdružljiva s socialističnim pojmovanjem sveta. Hočejo vpeljati gibanje ekologistov, naprimer."

- "Kakšno gibanje si rekel?"

Hasan mu potrpežljivo pojasni, da so to sovražne skupine ljudi, ki se v Sloveniji zavemajo za to, da ne bi gradili hidroelektrarn na Muri, da ne bi več gradili atomskih central in podobne reči. "Dolanc pa je rekel", nadaljuje Hasan, "da bo zaradi tega imela naša država ogromno škodo".

- "Res ne razumem", pravi Meho, zakaj bi naša država imela škodo, če v Sloveniji ne zgradijo kakšne elektrarne".

- "Rekel sem ti, da ne boš videl Meke! Preveč si zabit! Ne moreš razumeti, da niso pomembne elektrarne, ampak to, da si neka skupina iz Slovenije upa spodkopavati jasno začrtane cilje naše družbene skupnosti."

- "No Hasan", pravi spet Meho: "tole svojo katrcu (avtomobil, znamke Renault 4) sem kupil v Sloveniji, v Novem mestu, pa ni prav nič sovražno razpoložena, do drugih avtomobilov s katerimi se srečuje tukaj v Bosni. Če bi bili v

TIČINO V HUDIČEVEM KROGU

Den Spiegel je objavil 23. marca 1987 razgovor urednikov Klausa Reinhardta in Olafa Ihlausa s predsednikom Jugoslavije Brankom Mikulićem.

Ministrski predsednik Jugoslavije Branko Mikulić o politični in gospodarski krizi v njegovi deželi.

Spiegel: Gospod ministrski predsednik, ko ste nastopili svojo službo pred slabim letom, ste obljubili, da boste ozdnavili gospodarstvo z novimi koncepti. Danes so podatki slabši kot kdajkoli; Jugoslavija je pred gospodarskim zlomom. Zakaj niso Vaši programi funkcionirali?

Mikulić: Najprej: Vaša ocenitev ni pravilna. V preteklem poletju smo predložili dva paketa ukrepov. Za kratek čas smo hoteli dobiti nekaj oddiha, da bi mogli podvzeti spremembe v gospodarskem sistemu, ki naj bi potem vodile do dolgoročne stabilizacije. Ti ukrepi so dvignili proizvodnjo in izvoz in so tudi omilili inflacijo.

Spiegel: Toda ta se je dvignila od blizu 80 na 100 odstotkov.

Mikulić: Da. Brez našega programa bi se medtem dvignila do konca 1986 na 110 do 115 odstotkov.

Dvig cen potrošnje smo zavrnili celo na kakih 90 odstotkov.

Spiegel: Je po Vašem mnenju Vaš vladni program preprečil še hujše?

Mikulić: Kar ni bilo lahko. Šele v drugi polovici nam je uspelo dvigniti izvoz, zlasti tega na zapadne tuge. Gotovo veste, da je Jugoslavija zadolžena dežela. L. 1981 smo imeli kakih 21 milijard dolanjev dolga tujini. Do konca 1986 - v obdobju pet let torej - nam je uspelo odplačati 17.1 milijarde dolga in 11.2 milijarde obresti. Pri vsem tem pa nam je uspelo znižati glavni dolg samo za nekaj več kot eno milijardo.

Spiegel: Toda Vaša soseda Romunija odplačuje več.

Mikulić: Romunija pa plačuje za to višjo ceno. Mi ne bi hoteli imeti enakega položaja v naši deželi, če gre za gospodarski položaj.

Spiegel: To pa pomeni, da bi morali podobno kot Brazilija v najslabšem primeru popolnoma ustaviti plačilo obresti.

Mikulić: Ne. Na take ukrepe ne mislimo; razumemo pa, kaj je Brazilija storila. Vsekakor je Jugoslavija ena redkih dežel, ki je doslej izpolnila vse obveznosti. To namenavamo tudi v bodoče, vendar mislimo, da bi morale kazati dežele-upniki ter mednarodne ustanove več razumevanja do nas.

Spiegel: Se namenavate sedaj pri razgovorih v Bonnu pogajati za novo zadolžitev?

Mikulić: Obnova zadolžitve dela našega kredita je v teku. Na splošno mislimo, da bomo dobili odobrene nove dolgoročne in srednjeročne finančne kredite, da bomo mogli doseči večjo rast in da bomo mogli še bolj izpolnjevati svoje obveznosti. Drugič: da se bodo še bolj odprli trgi v deželah-upnikih za jugoslovanski izvoz, da bomo mogli zaslužiti več deviz.

Spiegel: Ni to iluzija? Saj ne morete, n. pr. niti izpolniti nekaterih dovoljenih količin v Evropski skupnosti, kar ne nudite dovolj.

Mikulić: V Jugoslaviji imamo obširno paleto blaga, ki bi ga mogli prodajati na zapadnoevropskem trgu. Toda v teh deželah obstoja celoten sistem zaščitnih ukrepov in drugih ovir. Za izvoz v Evropsko skupnost smo dobili seznam blaga, ki je za nas zelo neugoden.

Spiegel: Vaš izvoz pa je kljub temu narastel.

Mikulić: Da, to že, toda žrtve, ki smo jih morali za to doplniti, so bile zelo visoke. Da smo plačali svoje dolgove, smo morali podvzeti izvoze, ki so nam prinesli dejansko izgubo. Da bi pokrili te izgube, smo morali dvigniti cene na domačem trgu. To je eden razlogov, da je inflacija tako visoka.

Spiegel: Pri vas so proizvajalci, ki ne morejo več izvezati, kar dobijo na domačem trgu večje dobičke.

Mikulić: To je res. Prav to je hudičev krog, v katerem tičimo. Izgube v izvozu povzročajo cene na domačem trgu navzgor.

Spiegel: Na drugi strani povzročajo nizka stopinost in visoki lastni stroški, da vaše blago ni konkurenčno na svetovnem trgu.

Mikulić: Gotovo, tukaj imamo slabosti. Če pa bi imeli pri izvozu enake pogoje kot druge dežele, bi bil položaj drugačen. Kako bi Vi razložili n. pr. ukrepe Evropske skupnosti med Černobilsko krizo?

Spiegel: Mislite na prepoved uvoza poljedelskih proizvodov? To je veljalo tudi za druge dežele..

Mikulić: ... toda ne za Italijo in Avstrijo. Za nas je izgledalo kot da je Sovjetska zveza poslala vso onesnaženje po ceveh iz Černobila direktno v Jugoslavijo in okužila našo zemljo, toda nič okoli nas.

Spiegel: Enako se je primenilo tudi vsem deželam Vzhodnega bloka.

Mikulić: Kako pridete na idejo, da pripada Jugoslavija Vzhodnemu bloku? Mi smo neodvisni in izven blokov! Mnenja smo, da je šlo za politične odločitve.

Spiegel: Tega ni mogoče izključiti zaradi poljedelskih presežkov v Evropski skupnosti. Ljudje v Bruselu so bili veseli, da so našli pretezo proti nadaljnjemu dotoku poljedelskih proizvodov.

Mikulić: Po mojem mnenju so izvajali pritisk, političnega in gospodarskega. Po mojem to ni dobro.

Spiegel: Delavsko samoupravljanje je bilo nekoč pridobitev jugoslovanskega socializma. Medtem grozi, da se bo ta model zadušil v goščavi ukrepov in je se posredil gospodarsko krizo Jugoslavije. Ali še velja za sodobno industrijsko družbo?

Mikulić: Absolutno. Prepelčani smo, da nima Jugoslavija nobene bodočnosti brez samoupravljanja. Smisel delavskega samoupravljanja je vendar, da delavci sami odločajo. Tudi na Zahodu so sprejeli idejo sodelovanja.

Spiegel: Toda medtem se je blagoglasje očitno ohladilo.

Mikulić: Morja na Zahodu. Sicer pa ne maramo tega modela nikomur ponujati. Seveda so bile v teku razvoje težave. Predvsem ni napredovalo odpravljanje državnega vpliva v toliki meri kot smo predvidevali. To je zavrnlo razvoj samoupravljanja.

Spiegel: Vam smemo zopetstaviti oceno, ki ne izvira od nikakega disidenta, marveč od enega vaših strankanskih teoretikov Leona Mateša: Ta pravi: "Delavska demokracija nikdar ne funkcionira, upravnitvo odloča vse", in to upravnitvo je v nokah najbolj neumnih in zlih aparatchikov.

Mikulić: Kar zadeva drugi del izjave, nisem istega mnenja. Nikdar ni dobro govoriti tako na splošno o ljudeh. Toda v bistvu smo vsi v deželi istega mnenja: Etatizem, državna birokracija je ovirala, ustavila samoupravo.

Spiegel: Torej: Sistem je dober, samo ne funkcionira, kar je razvidno tudi iz naraščajočih stavk.

Mikulić: Ne bi nekel, da ne funkcionira. Zavisi od tega, v katerem podjetju je kdo. Pri nas je zelo veliko kritike glede funkcioniranja samoupravljanja. Če pa bi imeli n. pr. referendum o samoupravljanju, se mu gotovo nihče v tej deželi ne bi hotel odpovedati. Enako bi bilo z drugimi našimi temeljnimi načeli: svoboda, neodvisnost, nevezanost na bloke v zunanji politiki ter federalna družbena ureditev. Za nas ni tukaj nobenih alternativ.

Spiegel: Eden vaših vodilnih gospodarskih teoretikov, profesor Branko Horvat iz Zagreba, je pred kratkim predlagal, naj bi se zopet okrepil položaj vlade v razmerju do delnih republik in oblasti. Smatrate vrnitev v centralizem za možnost lažje rešiti gospodarske probleme?

Mikulić: Ne, v to ne verjamem. Razen tega je treba razlikovati med naravno integracijo gospodarskih funkcij in med centralnimi vposegi države pri urejanju gospodarskega življenja.

Spiegel: Z drugimi besedami: Nič se ne bo spremenilo?

Mikulić: Vendar, da. Pomislite samo, da smo živeli v drugi polovici 70ih let v utvari kot da imamo vse, kot da je vse na razpolago - toda vse to samo s pomočjo velikih finančnih kreditov, ki jih je najela Jugoslavija v tujini. V tej dobi smo porabili več kot bi si realistično smeli privoščiti. To je bil tudi čas, ko smo napravili celo vrsto napačnih industrijskih investicij, ki jih moramo sedaj drago plačevati.

Spiegel: In nihče ni nadziral izdatkov.

Mikulić: Nismo se pač dogovorili, katere

Nadaljevanje na str. 11

Nadalje vanje s str. 9

Sloveniji taki sovražniki socialističnega pojmovanja sveta, bi že zdavnaj izdelali tak avto, ki bi vse ostale, ki jih tu sreča kar pometel s ceste".

Hasan se je začel na glas smejeti otroči Mehovi pripombi. Vendar se slednji ni dal zvesti: "Ti Hasan; kaj bi pa ti naredil, če bi tule na tej reki hoteli zgraditi elektrarno?"

- "Upri bi se, jasno! V tako lepi dolini pa že ne bo nihče gradil jezov in elektrarn!"

- "Saj potem si proti jasno začrtanim ciljem naše družbene skupnosti".

III.

Čiro se ne bo tolkel z Albanci

Črnogorec Čiro je prišel v Togradu kupovat pištolo.

- "Saj zdaj ne boš več potreboval orožja", kot mimogrede navrže trgovec.

- "Zakaj pa ne! Vsak dan bolj ga bom potreboval, pa ne le jaz, tudi ti; mi vsi ga bomo čedalje bolj potrebovali", odgovori Čiro.

- "Mar si ti edini, ki še nisi slišal, da so v naši bratski Sloveniji ustanovili nekakšno mirovno gibanje. Borijo se menda za svet brez orožja, za mirno poravnavo sporov in te reči?"

- "Ne nisem slišal!"

- "No pa še boš! Poglej tule piše v današnjem časopisu".

In Čiro vzame v roke časopis in bere poročilo s seje Predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije, na kateri so ocenili kot neprimerna naši politični ureditvi in naši miroljubni zunanji politiki, vsaka pacifistična gibanja, ki se zgledujejo po kapitalističnih vzorih.

Dolgo je Čiro molče bolščal v časopis, potem pa besen zarenčal: "Pa ti Slovenci to čisto resno mislijo, naj bi se več ne bojevali! So ob pamet ali kaj! Le kaj je lepšega kot lepo pomeriti, ustreliti in - oni tam pade. Kaj je lahko lepšega od zares posrečenega strela? Ali; vržeš bombo in - tam množica ljudi obleži."

- "No Čiro, čisto najbolj človeško to ni, se ti ne zdi?", ga miri trgovec.

- "In kaj boš ti potem prodajal?", se ne da Čiro.

- "Preusmeril se bom na prodajo sadja in zelenjave".

- "In kaj bomo če nas kdo napade! Kako se bomo branili, če bomo brez orožja?"

- "Saj ne bomo samo mi! Slovenski mladinci se zavzemajo za svet brez orožja", pojasnjuje trgovec.

Zdaj Čiro "ugane" svojo: "Vem zakaj se Slovenci borijo za svet brez orožja! Vem!"

- "No?"

- "Ker se bodo razorožili vsi njihovi sosede. Njim je lahko. Ampak mi imamo za sosede Albance. Takoj, ko se bomo mi razorožili, bodo Albanci udarili po nas. Ampak, če so mislili mene imeti za osla - ne! Tudi jaz se ne bom tolkel z Albanci!"

- "Zakaj pa potem kupuješ orožje?"

- "Zakaj! Za svoje veselje! In nikomur ne povej, ampak jaz se z Albanci ne bom tolkel!"

- "Kaj pa, če se bodo tudi Albanci razorožili?", vpraša trgovec.

- "Ne bodo se! Poznam jih! Toda zaradi mene bodo lahko zasedli celo Jugoslavijo in Slovenci se bodo morali z golimi rokami spop-

Nadaljevanje na str. 11

Nadaljevanje s str. 10

tehnološke koncepte naj bi nazvali. Vsakdo je kupal licence za sebe...

Spiegel: ... za vsako republiko tovarno avtov?

Mikulic: Sreča, da se to ni primerilo. Vsekakor imamo več tovarn za avte kot je potrebno.

Spiegel: Kdo je bil potem v glavnem odgovoren za te napake? Je to kritika zaključne faze Titove dobe? Ali pa je še vedno predmet tabuja?

Mikulic: Tabu tem ne obstoja in tudi to dobo, ki jo imenujete, smo temeljito analizirali. Tudi druge dežele so v tem času navnale velikodušno s tujimi krediti. Če bi bili bolje porabili ta kapital, bi bili danes gotovo v drugačnem položaju.

Ob tem času sem bil v vodstvu in se še dobro spominjam svanil predsednika Tita, naj tudi mi štedimo kot mnoge druge dežele in naj se osredotočimo na domače vire energije. Takrat je bila nafta seveda še poceni in veljala je teza, da se je proizvodnja premoga preživela.

Spiegel: Ne samo v gospodarstvu, marveč tudi v nacionalni politiki je nazvidno, da se morajo spremeniti strukture. Slovenci in Hrvatji niso več voljni deliti svoje pridobljene devize z nevnimi republikami. Srbi zahtevajo svojo nekdanjo hegemonijo. Na Kosovu se bopije Albanci že več let za več samostojnosti. Se bo Jugoslavija razbila?

Mikulic: Ni deviz, ki bi jih mogli imenovati slovenske, hrvatske, bosanske ali srbske. Obstaja samo dotok deviz od posrednih izvoznikov. Te tvrdke so dejavne v izvozu s podporo celotne Jugoslavije in ne samo posrednih republik.

Spiegel: Vi sami ste kritizirali na zadnjem partijskem kongresu egoistične interese posrednih republik z lepim stavkom: "Vsak se bori do sedmega položaja za vejico za svoj delež na zvezku". Ali ne bi bilo bolj pametno spremeniti Jugoslavijo v konfederacijo, v zvezo držav?

Mikulic: Ne, v to ne verjamem. Sem zato, da se borimo proti delnim egoističnim interesom. Toda kot smo zasli skupno v ta težek položaj, moramo iskati tudi skupno izhod iz njega.

Spiegel: V slovenskih časopisih je bil izpazen strah, da bi mogla stalna gospodarska kriza Jugoslavije prisiliti ožjo nesloniev na Vzhodni blok - na Sovjetsko zvezo. Sami ste pred kratkim govorili v zbornici o možnosti strateskega preobnata. Naj bi bilo to svanilo za Zapad?

Mikulic: Jugoslavija ne bo nikoli in za nobeno ceno opustila svojega položaja kot svobodna, neodvisna in na noben blok vezana dežela. Preobrat, o katerem govorite, se nanasa na določeno stopnjo tehnološkega razvoja, ki so ga dosegle dežele Tretjega sveta, in na njih možnost, da se rešijo nove kolonizacije zaradi tehnološkega zaostanka. Tudi mi moramo iskati svoj prostor pod soncem. To pa še ne pomeni, da se bomo odpovedali svoji neodvisnosti.

Zakaj se n.pr. ne odpre "Eureka" Jugoslaviji? V Zapadni Evropi vedo, da bi radi sodelovali pri tem programu tehnološkega razvoja. To bi bilo nam v pomoč in nikomur se ni treba bati, da bi dali naprej drugim tehnologije, ki bi jih mogli tam dobiti. Jugoslavija ni kaj takega nikoli storila.

Spiegel: Gospodarska reforma pa mora ostati samo delna, če ne dovolite istočasno tudi politične demokratizacije. Kako daleč nameravate iti v tem pogledu?

Mikulic: Z novo ustavo 1974 smo uvedli velike reforme v našem političnem sistemu. Seveda so še nepopolnosti, ki jih skušamo popraviti sedaj s spremembami v ustavi. Cilj je nadaljna demokratizacija družbe z okrepitvijo samoupravljanja.

Spiegel: Za mnoge pa to ni dovolj. Srbska Akademija znanosti je zahtevala v Memorandumu za Jugoslavijo sistem več strank. V Sloveniji gledajo avtonji celo tako daleč, da se sprašujejo glede vodilne vloge partije in marksizma-leninizma. Celi vrstni jugoslovanski kritikov gre tonej zdaj za spremembo sistema.

Mikulic: Do danes nam še ni uspelo - in diskusija se je pričela že na 6. partijskem dnevu 1952 - prenesti vodilne vloge partije v enostrankanskem sistemu na pogoje pluralizma interesov samoupravljanja.

Eden razlogov za to je tudi, da ni politični sistem, za katerega smo se odločili, dejansko tako funkcioniral kot smo si mislili. Toda ljudje, ki sedaj postavljajo v vprašanje vodilno vlogo partije, menijo na nekaj povsem drugega:

Zvezo komunistov hočejo popolnoma odpraviti iz politične scene. Toda to je iluzija.

Spiegel: Še pred nekaj leti je bilo spoznamno malo disidentov: Milovan Djilas in se nekaj drugih. Danes pa je opozicija okrepljena tako kvalitativno kot kvantitativno.

Mikulic: Samo - kaj pa hočejo? Jaz izviram iz Bosne-Hercegovine, iz republike z mnogimi narodnostmi. Kot 15leten sem šel k partizanom in sem doživel več smrti kot kakšnega otroškega veselja. Vse meščanske stranke pred vojno so skušale ljudstvo razdeliti, hujskati konfrontacijo med narodi Jugoslavije. Edino komunistična partija je izhajala iz drugačnega temelja. S programom bratstva in edinosti vseh narodov je organizirala upon in osvoboditev dežele.

Spiegel: To pomeni: Kdor stavlja vprašanje o vodilni vlogi "Zveze komunistov", ta razbija enotnost Jugoslavije.

Mikulic: Ne, tega nisem hotel reči. Poučiti se hočem iz zgodovine in se vprašam: Kako moramo biti za nas alternativa večstrankanski sistem, ko smo imeli tako slabe izkušnje v zgodovini naše dežele z 1.7 milijona žrtv?

Spiegel: Avtonji, ki protestirajo danes v Sloveniji ali Srbiji, bi se znesli v ječi v Vaši domaći republiki Bosni, ki velja za dogmatično.

Mikulic: Po mojem mnenju so Memorandum Srbske Akademije znanosti in stališča "Nove revije" v Ljubljani politični pamfleti, ki imajo za cilj politično destabilizacijo Jugoslavije. Ne bi hotel dodati nikakršnih nadaljnjih kvalifikacij.

Slovenija je v svoji napredni strukturi prebivalstva naša najbolj enotna republika. Nacionalistični spopad bi imel zaradi tega v Sloveniji mnogo manj nevarne posledice kot v Bosni s svojo mesano nacionalno strukturo. Tam žive tri različne narodnosti in kakih 30 etničnih skupin.

Spiegel: To razumemo. Kljub temu: So avtonji srbskega memoranduma sovražniki države?

Mikulic: Na splošno ne bi tega trdil. Da pa so za njimi tudi taki ljudje, ki hočejo Jugoslavijo destabilizirati, ki imajo gotovo zveze z različnimi neakcijskimi središči v tujini, o tem sem prepričan. Preje ste tudi sami omenili Djilasa..

Spiegel: ... njega gotovo ne ljubite, to nam je jasno.

Mikulic: Ne, ne gre za to, ali ga ljubimo ali ne.

Spiegel: Kljub vsemu je dobil sedaj svoj potni list, toda njegove knjige se še ne smejo tukaj objaviti.

Mikulic: Če že govorimo o Djilasu: Zame je državni izdajalec prve vrste, izdajalec pap excellence. Na razpolago vam je članek v "New York Timesu", kjer se zatnjuje, da je CIA organizirala objavo njegove knjige "Novi razred". Take zveze, ki obstojajo, vam lahko pokažem tudi za druge.

Spiegel: Sovražniki države - kaj boste podvzeli proti njim? Partijski predsednik je govoril pred kratkim o antikomunističnih "mostiščih" v jugoslovanski družbi. Jih nameravate sedaj razstreliti, uvesti strožji postopek - kot v začetku 70ih let?

Mikulic: V primeru, da bi se ti ljudje organizirali, da bi preverili ustavni sistem v naši deželi, bomo podvzeli isto kot bi vi podvzeli v Vaši deželi, če bi komunisti ogrožali Vaš ustavni sistem.

Spiegel: Ti se lahko pojavijo na volitvah. Toda pri tem vedno strahotno izgubijo.

Mikulic: Zakaj pa jim je prepovedano, da bi bili zaposleni v javnih službah, medtem ko govorimo istocasno o človečanskih pravicah? Vsak naj gleda malo globlje v svojo skledo.

Tudi naj ne bo nobenih iluzij doma in zunaj, da bomo branili svoj sistem - z vsemi sredstvi. To stoji tudi v naši ustavi. Nobenega dialoga ne moremo sprejeti o tem, ali ostane Jugoslavija še naprej federalistična dežela ali ne.

Spiegel: "Z vsemi sredstvi" boste postopali. Bo kmalu zopet več disidentov sedelo v jugoslovanskih ječah?

Mikulic: Nisem neke, da bomo postopali proti tem ljudem z vsemi sredstvi, ampak da bomo branili ustavni red z vsemi sredstvi. Ti ljudje niso zmožni sami po sebi postavljati naš red v nevarnost. Za to bi potrebovali pomoč kake zunanje sile. Tega ne bomo pripustili.

Spiegel: Razumete pod "vsemi sredstvi" tudi vojsko?

Nadaljevanje na str. 12

Nadaljevanje s str. 10

rijeti z njimi! Kar naj se, privoščim jim, kaj se pa hočejo razoroževati!"

- "IN kje je zdaj tvoje veselje do bojevanja?"

- "Minilo me je. Več kaj - saj ne boš zameril - ne bom kupil pištole! Samo zato, da me ne bi kdo mobiliziral, ko nas napadejo Albanci". Napisano: Februarja 1987 Posredoval: V. Slemensky

ZALIV- čez 20 let!

Odločnemu slovenskemu narodnjaku prof. B. Pahorju gre velika zasluga za 20 letno izhajanje revije. Iz njenih strani je bilo vedno razvidno stališče one Primorske, ki je v OF in njenih manipulacijah videla možnost uresničenja našega stoletnega upanja po zedinjenju Slovenije. Pahor ne bi bil

pisatelj, ako ne bi v OF, še danes po 45 letih, videl neke "samoslovenske zamisli vstaje in silnega zgodovinskega trenutka" v njegovem idealizmu, pravem ali fingiranem, je najbolje, da se pisatelja pusti v veri, da obstoji upanje, da bo matično vodstvo v zamejstvu opustilo škodljivo ideološko naravnost in da bo državniški čut zamenjal ideologijo. (str. 4, 5).

Revija ni naklonjena diaspori in odklanja večino njenih člankov po revijah in listih. Pahor stavlja pogoj priznanja, kako zgrešena je bila njihova medvojna odločitev! Pahor je tipičen predstavnik onih zamejcev, pisateljev, ki skušajo najti nek modus vivendi z matico. Do nje so sicer kritični v okviru fiktivne OF, NOB, narodne vstaje in kot protiutež odklanjajo politično emigracijo. Do emigracije čutijo samo neko usmiljenje zaradi povojnega genocida.

Revija prinaša predavanje sodnika F. Miklavčiča v Dragi 1986, zvest Kocbeku, ko pove "kot aktivist OF v Ljubljani sem prišel v osebno krizo, ker sem likvidacije v svoji notranjosti obsojal". Le kam s tolikimi nasprotniki OF v njihovi notranjosti? Vlado Kresnik, živeč v Švici poda lep esej Popoldne ob Renu, - lepa slika naših v švicarskem Baselu.

Jošt Žabkar, social-demokrat, živeč v Heidelbergu v formi dnevnika poda svoja politična gledanja. Ponovi tezo svojega brata vatiškanskega diplomata in škofa, da bi slovenski desničarski katolicizem zmagal ako bi ne glede na žrtve organiziral svojo guerilo. Pač nepoznavanje takratne realnosti. In še nemogoča teza, ko daje na isti pedestal komunizem, ki ne dopušča vernih v važne službe in zapadne demokracije, ki komunistov ne dopušča v policijo, oficirskem zboru in v vladi. Malo boljši je Žabkar v namišljenem pismu papežu ko sugerira imenovanje slovenskega kardinala in ustanovitev dveh novih škofij. Dober je tudi v odklonu do nemške Austrije.

Viktor Blažič je zanimiv v opisu svojega zasliševanja po OZNI. Slo je za Kocbeka in domobrance. Ali... je bila likvidacija zaslužena kazen ali neopravičljiv umor. Blažič je šibak ko pravi "Take vojne, kot je bila naša, se praviloma končajo z masakrom. Dobro se zavedam, da bi se tako končala tudi, če bi zmagla ona stran". Enako je problematičen Pahor v dobrem literarnem prispevku Postanek na Ponte Vecchio. Gre za moralno vprašanje: ali ima slovensko prebi-

Nadaljevanje na str. 12

Nadaljevanje s str. 11

Mikulič: Rekel sem: z vsemi sredstvi. K temu spada pač tudi vojska. Nihče naj nima glede tega iluzij.

Spiegel: Kaj boste storili, če ne bi uspeli s svojim konceptom saniranja in političnimi predstavami glede strukturnih problemov Jugoslavije? Si boste umili roke in odstopili kot je to hoteli Vasa predhodnica Milka Planinc?

Mikulič: Na ta položaj se nisem silil in tudi ni bil nazpisan. Sedaj imam ta položaj deset mesecev in mi je bilo jasno, kaj me čaka. Toda kot nepopoln optimist sem prepričan, da gremo pravo pot in da bomo našli pot iz krize.

Spiegel: Gospod ministrijski predsednik, hvala za ta razgovor.

Po poročilu Frankfurter Zeitung 16. marca je postavila vojska v Titogradu pred sodišče štiri slovenske vojake, ki jih je obtožila "separatističnih izjav". Baje so izjavili, da so Slovenci evropski narod in da bi lažje živeli brez ostale Jugoslavije. Vojska, v kateri prevladujejo Srbi in Crnogorci, se jezi nad slovensko mladino, ki zahteva kot alternativo obvezni vojaški službi civilno službo in uvedbo slovenščine kot enakopraven jezik v vojski.

57. številka Nove revije, ki je prinesla "prispevke za slovenski nacionalni program", je bila kmalu razprodana. Objavila je naslednje članke:

O SLOVENSKE NACIJE

Tine Hribar, Slovenska državnost

Ivan Urbančič, Jugoslovanska "nacionalna kriza"

in Slovenci v perspektivi konca nacije

Dimitrij Rupel, Odgovor na slovensko narodno vprašanje

ZGODOVINSKI VIDIKI DEMOKRACIJE

Spomenka Hribar, Avantgardno sovražstvo in sprava

Veljko Namons, O vprašanju slovenskega jezika v

JLA (jugoslovanski ljudski armadi)

O CIVILNI DRUŽBI

Alenka Goljevaček, Anahistnost: civilnost

Jože Pučnik, Politični sistem civilne družbe

Grgor Tomc, Civilna družba pod slovenskim socializmom

O PRAVNIH NAČELIH SLOVENSKE NACIJE

France Bučan, Pravna ureditev položaja Slovencev kot naroda

Peter Jambreč, Pravica do samoodločbe slovenskega naroda

O SLOVENSKE UNIVERZI

Janez Jenovšek, Slovenska univerza včeraj, danes, jutri

O GENERACIJSKIH NASPROTJIH

Veljko Rus, Slovenci in integracijska socialna politika

O LIBERALIZMU IN NACIONALIZMU

Manjan Rožanc, Nekaj inacionalnih razsežnosti

O NARODU IN RELIGIJI

Jože Snoj, Moderni kristjan in absurd slovenstva

O NARODNI EROZIJI

Drago Jančar, Slovenski eksil

Niko Grafenauer, Oblike slovenskega samomora

Številka je obsegala 246 strani.

VERSE SVOBOŠČINE

Na evropskem zborovanju o človeških pravicah, ki je razpravljalo o izvajanju človeških pravic (Helsinki Accords, 1975), je našel vati-kanski zastopnik msgr. Backis deset svoboščin, ki jih mora zagotoviti vsaka država, če hoče upravičeno trditi, da dejansko spoštuje versko svobodo:

1. Jamstvo staršem, da morejo posredovati, sami ali s pomočjo občestva, svoje verske vrednote svojim potomcem.

2. Jamstvo, da bodo vzgojni programi spoštovali vero njihovih otrok.

3. Jamstvo, da bo vsak otrok dobil versko vzgojo bodisi individualno bodisi v skupini.

4. Jamstvo, da se sme vsaka verska družba organizirati po svojih lastnih hierarhičnih in institucionalnih strukturah.

5. Jamstvo za verske družbe, da same izbirajo in šolajo v lastnih ustanovah bodoče duhovnike, in jih nastavljajo in predstavljajo po potrebah vernikov.

Nadalje vanje s str. 11

valstvo kako krivdo z umorom ti-sočev v Trstu in Gorici maja 1945 leta. Za člana OF, povezan, rad ali nerad z revolucijo, še dvakrat težje. Skoraj takoj se potolče Pahor sam v svojem dvomu ali je mesto Trst moralno na mestu, ker

je bilo pasivno za časa fašističnega preganjanja naših rojakov!

CZ naj bi pisal o državljanski vojni drugače, ako želi ustvariti pravilno ozračje za dialog, nadaljuje pisec svoje stereotipno stališče. Pok. Luka Leskošek izpade kot plebejec; še kot upokojenec je

6. Jamstvo, da bodo mogli graditi in uporabljati poslopja za verske potrebe in da bo spoštovan njih verski značaj.

7. Jamstvo, da morejo vere izmenjavati informacije, objavljati svoje čtivo in uvažati versko literaturo.

8. Jamstvo, da smejo imeti vere lastna obče-valna sredstva in dostop do javnih občevalnih sredstev.

9. Jamstvo, da se smejo verniki zbirati in romati doma in v tujino.

10. Jamstvo za enakopravnost vernikov, da ne bodo zapostavljani v gospodarskem, družbenem in kulturnem življenju.

BARAGOV DNEVI 1987 - SAULT STE. MARIE (MI)

Letošnji Baragovi dnevi bodo 5. in 6. septembra v Sault Ste. Marie (MI). Država Michigan praznuje letos 150letnico obstoja in Sault Ste. Marie je obenem najstarejše mesto v državi kot tudi prvi sedež sedanje marketske škofije, katere prvi škof je bil Baraga. Poleg cerkvenih in civilnih slovesnosti bo odprta Baragova "palača", ki so jo predstavili od prvotnega prostora na kraj, kjer je še več zgodovinskih stavb mesta (Water Street Historic Home Park). Tudi Baragova cerkev na Sugar Island, ki jo je Baraga sam gradil in so jo pred kratkim obnovili, bo odprta obiskovalcem. Ker bodo letošnji Baragovi dnevi najbližje Kanadi, je verjetno, da se jih bo udeležilo še večje število kanadskih Slovencev kot druga leta.

*Po poročilih iz Vatikana se nova odprtost (glasnost) v Sovjetski zvezi ne razteza na vero. Vlada še vedno vztraja na ateizmu kot uradni ideologiji. Lani so priredili praznik protiverskih filmov. Na zadnjem partijskem kongresu so ugotovili, da vera ne bo odmrla sama od sebe in Gorbačev sam je naglasil v svojem govoru novembra, da je potrebna odločilna in neizprosna borba proti vsem izrazom religioznosti. *Kupna moč podpor, ki jih dobivajo v ZDA revne družine za otroke, je padla od 1. 1970 za 33%.

RAZDELITEV NARODNEGA DOHODKA V KANADI

Kanada pozna progresivno obdavčenje dohodkov ter ima številne programe, ki povečujejo dohodke osebam, ne da bi morali te dohodke zaslužiti direktno z delom (družinske doklade, dohodki od zavarovanja zoper brezposelnost - v kolikor presegajo vplačane prispevke - državne pokojnine in podobno, imenovane "transfer payments"), toda kljub temu kažejo statistični podatki, da se razmere za revnejše sloje zadnja desetletja niso izboljšale. Če razdelimo prebivalstvo v pet skupin, vsaka obsegajoča 20% prebivalstva, in jih razporedimo tako, da obsega prva skupina najnižje dohodke (pred obdavčenjem) in peta najvišje, nam prikazujejo podatki, kolik delež celotnih dohodkov pripada tej skupini v raznih letih:

Odstotek celotnih dohodkov v letih

	1951	1975	1979	1983
prvih 20%	4.4%	4.0%	4.2%	4.4%
drugih 20%	11.2%	10.6%	10.6%	10.2%
tretjih 20%	18.3%	17.6%	17.6%	17.0%
četrtih 20%	23.3%	25.1%	25.3%	24.9%
petih 20%	42.8%	42.6%	42.3%	43.4%

Če bi bili dohodki enako porazdeljeni, bi imela vsaka skupina 20%ni delež na celotnem dohodku. Podatki kažejo, da so najrevnejši v tej dobi ostali 1. 1983 na istem položaju kot so bili leta 1951 in so bili med tem celo v slabšem položaju v letih 1975 in 1979. Položaj druge skupine, ki je imela 1. 1951 malo več kot polovico povprečnih dohodkov, se je v tem razdobju stalno slabšal kot se je slabšal tudi položaj tretje skupine. Na drugi strani pa se je izboljševal položaj zgornjih dveh skupin, ki sta imeli že 1. 1951 več kot nadpovprečne dohodke.

imel dva soferja in dva mercedesa! Pahor, Tržičan gre predaleč ko pravi: "Nihče, ne takrat, ne danes, ne osporava slovenski partiji pravice, da organizira svoje politično in kulturno življenje, kot se ji zdi dobro in prav. Zgodovinski greh pa je bil, da je slovensko partijsko vodstvo vse politično in še posebej vse kulturno življenje tržaških Slovencev spravilo pod partijski kalup..." Tu Pahor, ako prav razumemo, postavi matico proti zamejstvu. Partiji naj nihče v Trstu ne osporava kaj počne z narodom v matici, tržaški Slovenci so pa nekaj drugega! Kot Matevž Grilc od NSKS s podobno miselnostjo, bi bilo na mestu da Pahor razmisli gornje svoje neponarejene besede (Zaliv 150/51/86). Usoda naroda v matici mora - še kako biti pri srcu tudi zamejstvu, saj končno brez matic zamejstvo ne bo dolgo zdržalo. Matica ima velike dolžnosti do zamejstva in obratno tudi zamejstvo ima ne samo pravice ampak tudi dolžnosti. ti.

Nerazumljiv odnos do emigrantov pokaže Pahor na strani 175: Draga 1986. "V slabo voljo me je spravil nastop emigrantov. Sem za pluralizem (tisti iz OF, op. p.) toda ponavljanje istih tez ne rešuje ničesar. Pričakovati bi bilo, da bi begunska stran pretehtala medvojno ravnanje. Škoda, da so begunci tako resno spoved (Apih, Zamori v prvi Jug.) spremljali z odvečnim hahlanjem... tisto ironično smehlanje je bilo le razglašeno ob predavateljevi vodilni misli. No, in spet, so potem skazili diskusijsko razpoloženje begunski posegi, tako da je predsedujoči opomnil, naj se držimo teme. S tem je seveda zavrl tudi moj nastop". Škoda, da nisem mogel dodati nekaj misli, ki sem si jih zapisal ob Miklavčičevih izjavah, a sem se bil takrat umaknil iz odpora do argentinske in torontske edino zvečilavne interpretacije preteklosti. Navezal bi se na M. pravilno zahtevo po amnestiji in vrnitvi v domovino vseh, ki si želijo skleniti svoje dni na domači zemlji". Tako Pahor, ki z "amnestijo" pokaže dobro srce. Vedeti pa bi moral, da je "amnestija" žalitev za politično emigracijo.

Težko bo našega talentiranega pisatelja kaj spremeniti saj po vseh odkritjih, dokumentih in izjavah revolucionarjev, še govori o osvobodilnem boju, o pluralistični OF do dolomitske izjave (st. 184). Kot v posmeh Antonu Beblerju iz plena OF kulturnikov s kongresa na Bledu 1986, ki ga Pahor citira na strani 196: "Težko je verjeti, da bi bili slovenski komunisti 1. 1945 pripravljeni odreči se temeljnemu postulatoma boljševizma za doseg smotra Zadinjene Slovenije."

Usoda koristnih budal je dobro dokumentirana s prispevki o Izidor Cankarju, ki niti ni dobil po opravljenem delu mesto na univerzi in Lojze Udetu, ki je prišel na vrsto 1. 1956. Kakšno ponižanje, ko je rotel za drugo delo; na vprašanje Udetu ako lahko računa na dobrohotnost je dobil odgovor: "v mejah možnosti".

Pretresljiv je doprinos Ubalda Vrabec "Narod" si piše usodo sam". Obupuje nad Slovenci, ki kljub vsem olajšavam ne spreminijo svojih poitaljančenih priimkov.

Dr. Peter Urbanec